

yöre

AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

Sayı:21 Aralık 2001

MİMAR KOCA SİNAN

1490-1588

**EDİRNE'NİN
KIŞLARI**

GÜNEŞ OPTİK

Dost
ve müşterilerimizin
yeni yılını kutlar,
sağlık ve
mutluluklar dileriz.

DÜNYANIN EN İYİ MARKALARI SİZE
GÜNEŞ OPTİK KADAR YAKIN...
"GÖZLÜĞÜ GÖZLÜKÇÜ YAPAR..."
SSK - EMEKLİ SANDIĞI - BAĞKUR
ASKERİ - PTT - TELEKOM
TÜM RESMİ KURUMLARIN
GÖZLÜKLERİ YAPILIR.

Mrk. : Çilingirler Çarşısı 75.Yıl İş Mrk.No:3
Şube : Çilingirler Çarşısı No:12
Şube : Kavafiye İzzet Usta Pasajı No:14
Cep : 0.532.2655399
Mrk. Tel : 0.284.225 59 02
Şube : Tel - Fax : 214 26 22
Şube : Tel:0.284.213 33 27

GÜNEŞ OPTİK

TAŞÇILAR

LTD.ŞTİ.

*Dost ve müşterilerinin
yeni yılını kutlar,
sağlık ve mutluluklar diler*

Zindanaltı, Saraçlar Cad. No:214 EDİRNE
Tel:0.284.225 35 69 Fax:214 07 20

Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Ayhan TUNCA

Genel Yayın Yönetmeni
Hüseyin AĞIRSEVEN

Görsel Yönetim
Tunç ÜÇER

Grafik ve Sayfa Tasarımı
Özgür NALBANT

Editör
Cumhur ÇAĞLARER

Yayın Koordinatörü
Cavit GÖÇMEN

Kırklareli Temsilcisi
Nazif KARAÇAM
Tel:0.288.214 19 56

Yönetim Yeri
Talatpaşa Asfaltı
Ayşekadın
Belediye Lojmanları
Giriş No:9 EDİRNE

Tasarım ve Baskı
OLAY MATBAASI
Matbaa - Gazete - Reklam Hizmetleri
Eski İstanbul Cad. Ayşekadın
Kervansarayı No:124/A EDİRNE
Tel - Fax:0.284.212 71 89

ABONE KOŞULLARI

Yıllık :20.000.000-TL
6 Aylık :10.000.000-TL
Yurtdışı:Yıllık 100 \$
Yurtiçi aboneliğine yıllık
5.000.000-TL posta ücreti alınır.

ABONELİK İÇİN

Abone bedelini PTT
128 00 26 No'lu Posta Çeki
hesabına Ayhan TUNCA adına
ve yurtdışı ödemeleri Edirne
İş Bankası 739464 nolu
hesaba yatırabilirsiniz.

İLETİŞİM

OLAY MATBAASI
Tel-Fax:0.284.212 71 89
Edirne Haber Gazetesi
Tel-Fax:0.284.213 61 14

Gsm:0.542.283 23 82
E-mail:yoredergisi@hotmail.com

EDİRNE'NİN GELENEKSEL KIŞ EĞLENCELERİNİ YAŞATMAK HAYAL MI ?

İlk bakışta ve bu alandaki genel tutumlar dikkate alındığında, yöresel gelenekler ve kapsamındaki etkinliklerin yaşatılması bir hayal gibi algılanıyor.

Oysa küreselleşme denilen ve bağrında iletişim-bilişim teknolojisini geliştirerek büyüten bu devrim sürecinde, yerel kültür, her zamankinden daha fazla önemsenmeye adaydır...

Yerel, ulusal ve evrensel kültür oluşumunun kaçınılmaz işleyişi çerçevesinde, yerelin geleneksel ve kültürel zenginlikleri giderek önemi kazanacak ve ilgi odağı durumuna dönüşecektir.

Yakın gelecekte Edirne de bu anlamdaki yerel zenginlikleri kaybetmenin "ahı vahı" ile baş başa kalabilir..

* * *

Bu bağlamda ele alınmasını istediğimiz Edirne kış eğlenceleri ve tam anlamıyla özgün olan kızak yarışları acaba yaşatılamaz mı?.

Bitmedi!.

Acaba yine yerel bir kış eğlencesi olarak Helva Sohbetleri'ni yaşatmak olanaksız mıdır?

Sanmıyoruz...

* * *

Eski yıllarda "kendiliğinden" yapılagelen; sonra savaşlar nedeniyle de yapılamaz olan; fakat, 1985 yılında, Edirne Belediyesi'nce düzenlenen Kızak Yarışları yaşatılmalıdır.

Belki kültür müdürlükleri, belki başka kurumlar; ama, yerel yönetimlerin ve yerel spor kulüplerinin öncelikle el atması gereken bu kültürel değeri, yakın geleceğin bir turizm konusu olarakta ele alınabilir.

* * *

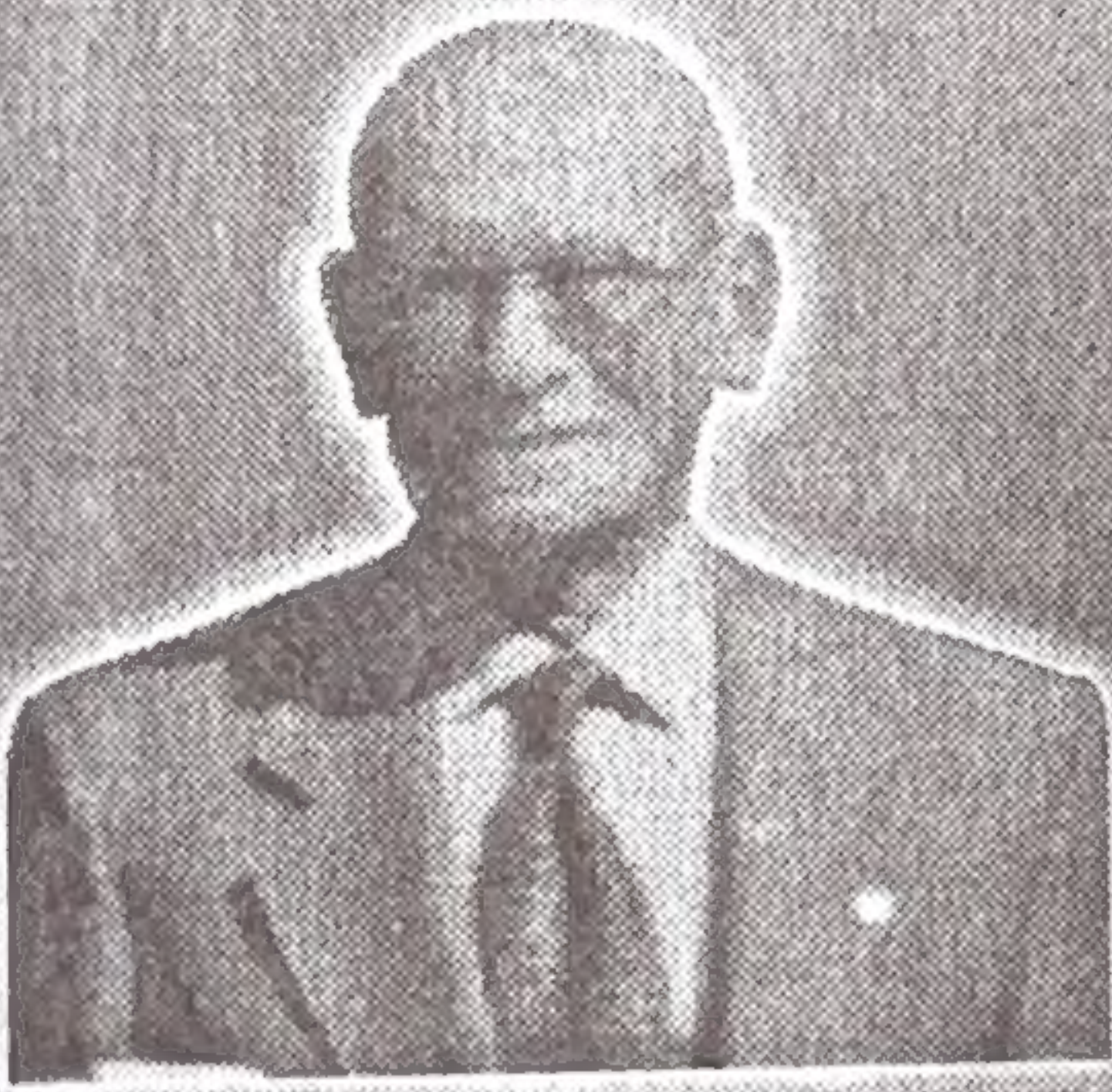
Yöre'nin elinizdeki sayısı Edirne'nin kış eğlencelerini gün ışığına çıkarma; sahiplenme, yaşatma yönünde "ilk çağrı"yı yapmış oluyor...

Bu arada, bir spor türü olarak ta ele alınan kızak yarışlarının; "bilgi, emek ve başarıyı" ödüllendiren yaklaşımla değerlendirilmesi, konunun hayal olmaktan öte, spora hizmet biçiminde de düşünülmesine yol açabilir.

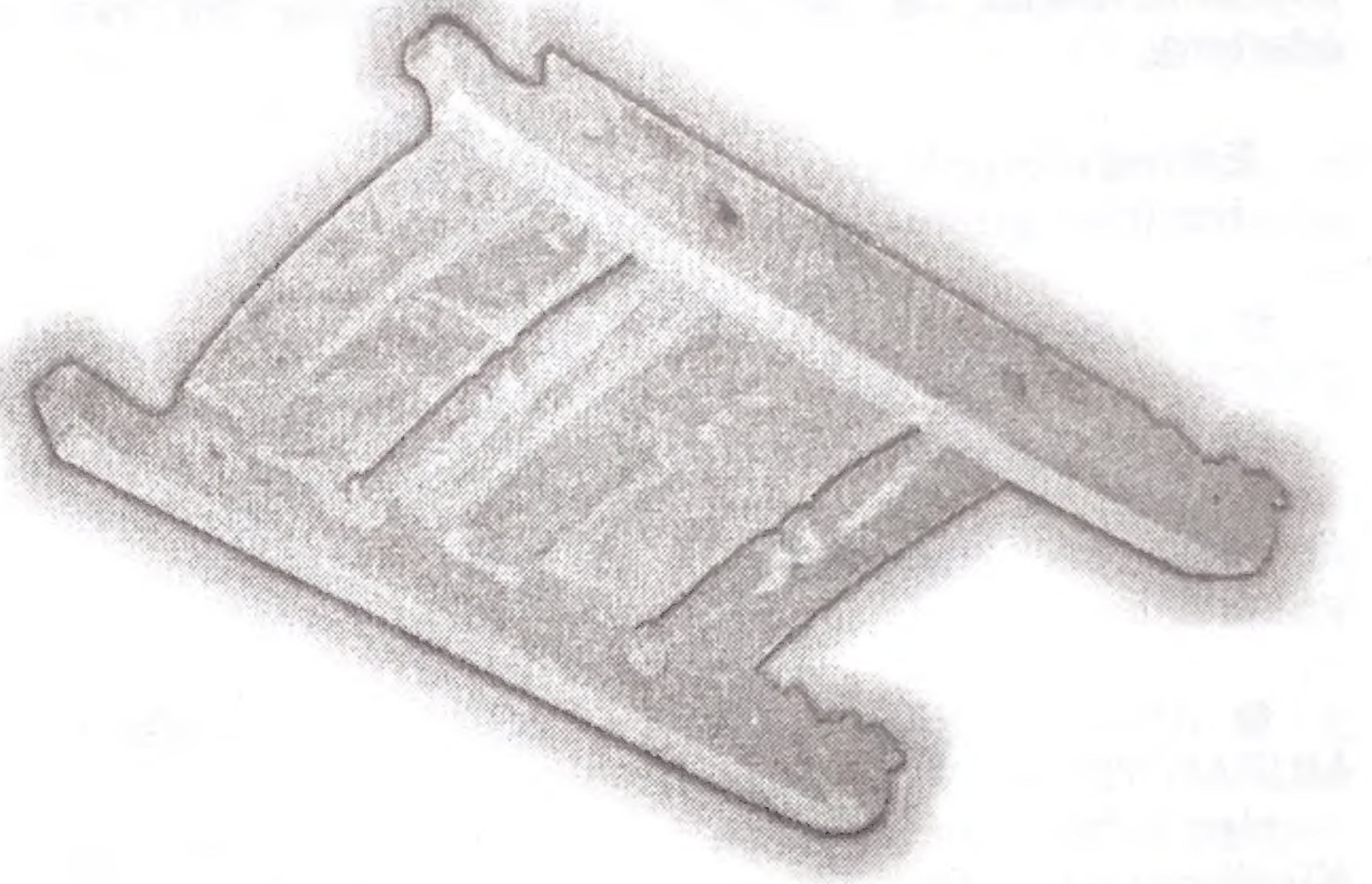
Kısacası Edirne'nin yöresel bir kültür değeri olan kış eğlencelerini yaşatmak, hayal olmadığı gibi bir görev ve geleceğe dönük bir kültürel kazanımdır...

İçindekiler

<i>Eski Edirne’de Kış Eğlenceleri</i>	3
<i>Edirne Kışları ve Kızak Yarışları’nın sonuncusu</i>	8
<i>Edirne’de Hekim Lari Camii</i>	17
<i>1901 Salnamesi’nde Edirne Belediyesi’ne</i>	
<i>Gönderilen Resmi Yazılardan Birkaç Örnek</i>	21
<i>Edirneliler!.. Tarih Böyle mi Korunur?</i>	27
<i>Edirne Konakları (2)</i>	29
<i>Edirne’nin Sit Alanları</i>	31
<i>Kepirtepe Köy Enstitüsü Anıları (12)</i>	33
<i>Edirne Türküleri</i>	35
<i>Kırklareli Manileri</i>	37
<i>Kurt Emziren Koyun</i>	40
<i>Akbaş Kahramanı Köprülü Hamdi Bey’in</i>	
<i>Edirne İzleri</i>	42
<i>Edirne’nin Kurtuluş Bayramları</i>	44
<i>Yöre’den Yöre’ye</i>	46
<i>Yöre’ye Ödül</i>	47
<i>Tarihi Konak (Eski Vali Konağı)</i>	
<i>Devlet Konukevi Oluyor</i>	48

Ratip KAZANCIGİL

ESKİ EDİRNE'DE KIŞ EĞLENCELERİ (Buz Bayırları ve Buz Kayma Sporu)

Eski Edirne'nin, sinemasız, tiyatrosuz, radyo ve televizyonsuz uzun kış gecelerinde ve yaklaşık altı ay süren karlı ve buzlu döneminde acaba bu şehrin halkı nasıl vakit geçirir ve eğlenirdi?

Edirne'yi bu yönüyle araştırdığımız zaman karşımıza başlıca iki olay çıkıyor.

1-Kış geceleri düzenlenen helva sohbetleri

2-Yine bu mevsimde düzenlenen buz bayırları ve buz kayma spor ve eğlenceleri.

Şimdi, bu bayırlar ve buralarda yapılan kayak oyunları hakkında o günleri yaşamış olup adlarını açıklama

bölümünde belirttiğimiz canlı kaynaklardan aldığımız bilgileri, değerli okuyucularımıza sunacağız.

BUZ BAYIRLARI VE BUZ KAYMAK

Buz bayırları ve buz kaymak eskiden Edirnelilerden kış eğlenceleri arasında ön planda yer alan önemli eğlenceler arasında gelirdi.

Bu, yalnız bir eğlence değil, aynı zamanda bir kış sporu idi. Bu sporun, Edirne tarihinde özel bir gelenek halini almış olduğunu görmekteyiz.

Edirneliler bu spora 8-10

yaşlarında başlarlar, 60-70 yaşlarına kadar da devam ederlerdi.

Edirne'nin ünlü buz bayırları şunlardır:

❶ GÜZELCEBABA SEMTİNDEKİ KÖPRÜCE BAYIRI.

Bu bayır, şimdiki şehir su deposunun bulunduğu yerden başlayıp Güzelcebaba'ya kadar iner.

❷ ARNAVUTBAYIRI VE MURADIYE BAYIRI:

Her iki bayır da Muradiye Küçükpazar Semtindedir.

❸ KIRLANGIÇ BAYIRI:

Eski askeri idadi okulunun önünden başlayıp baruthane ve İsmail Ağa okulunun önüne kadar inerdi.

❹ İMARET'TE BADEMLİK BAYIRI

❺ YILDIRIM'DA SAKALLI BAYIRI

Bunlar, birinci derecede önemli bayırlar olup en ünlüleri de Köprüce ve Arnavut bayırlarıdır.

İkinci derecede önemli olan bayırlar da şunlardır:

❶ KURŞUNLU FIRIN CİVARINDA TEKKE BAYIRI.

❷ TAŞLIK CİVARINDA MUSALLI BAYIRI

❸ KIIYIK'TA MAHMUT AĞA BAYIRI.

❹ GÜZELCEBABA'DA CİNCİ BAYIRI

❺ HÜKÜMET KONAĞI İLE SARAÇHANE BAŞI ARASINDA BEYLERBEYİ BAYIRI.

❻ TEKKEKAPI'DA TAYAKADIN BAYIRI.

Bir de üçüncü derece ba-

yırlar vardır ki, bunlar da mahalle aralarında olup kayma eğitimine buralarda başlarlar. Bundan sonra ikinci derece bayırlarda ve sonunda da birinci derece bayırlarda kaymaya geçilirdi.

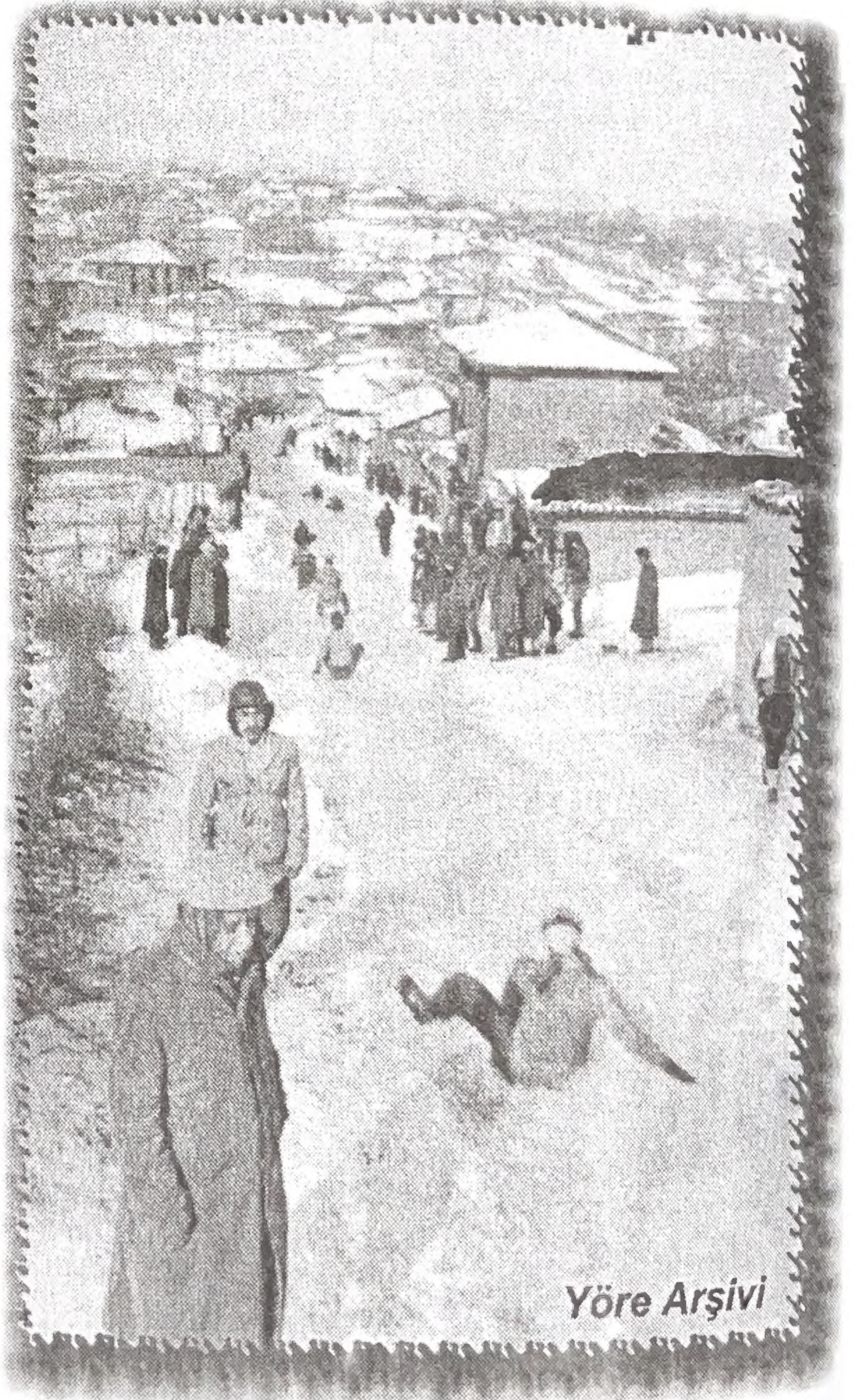
Bunun, tam anlamıyla sistemli bir spor eğitimi olduğu görülmektedir. Şöyle ki, bu spor dalına küçük yaşlarda ve daha basit koşullarda başlanılıp yaşların ilerlemesiyle

beraber çıtalar da yükseltilmektedir...

BUZ BAYIRLARININ HAZIRLANMASI:

Buz bayırları, hava ısısının sıfır altı 3-4 dereceye düştüğü zaman hazırlanır.

Buz bayırlarını, her semtin delikanlıları, yine o semtin deneyimli yaşlılarının güdümünde hazırlarlar.

Yöre Arşivi

12 Şubat 1956 ve Edirne Arnavut bayırında kızak kayanlar...

Ön tarafta, elleri cebindeki kişi, dönemin popüler, saygın ve bu tür etkinliklerle de ilgili(hatta en iyi "askı alıcı" ve "buz kayıcı") isimlerinden Hafız Rakım Ertürk

Akşam üzerleri, gerek yörelerinin, gerekse diğer yörelerden gelen delikanlıları toplanarak küfelerle taşıdıkları karları küreklerle bayıra döşer ve sonra da yine taşıdıkları suları döşenmiş karlar üzerine dökerler.

Sonra da, bayırın tam orta yerine iyice sulandırılmış karlardan 40-50 santim yüksekliğinde bir set yaparlar ki, bu, buzdan bir atlambaç oluşturur. Tıpkı, engelli spor yarışmalarında olduğu gibi.

Yukarıdan gelen kızak, atlambacın üzerinden fırlar, kayıcının ustalığına ve yönetimine göre 8-10 metre ileriye düşer ve bu nedenle de hızı artar.

Eskiden hafta sonu tatili Cuma günü olduğu için Köprüce bayırı özenle hazırlanır ve ayrı bir önem taşırdı. Bu hazırlık Perşembe gününden başlar ve ünlü kayakçıların gözetiminde davul ve zurnalarla adeta bir bayram havası yaşanır.

Bu hazırlığa semt evleri de her türlü yardımlarıyla katılırlardı. Her evden kazma, kürek ve kova alınıp kuyulardan sular taşınır, hasır bayır tüm ilgililerin ve yöre halkının işbirliği ile hazırlanırdı.

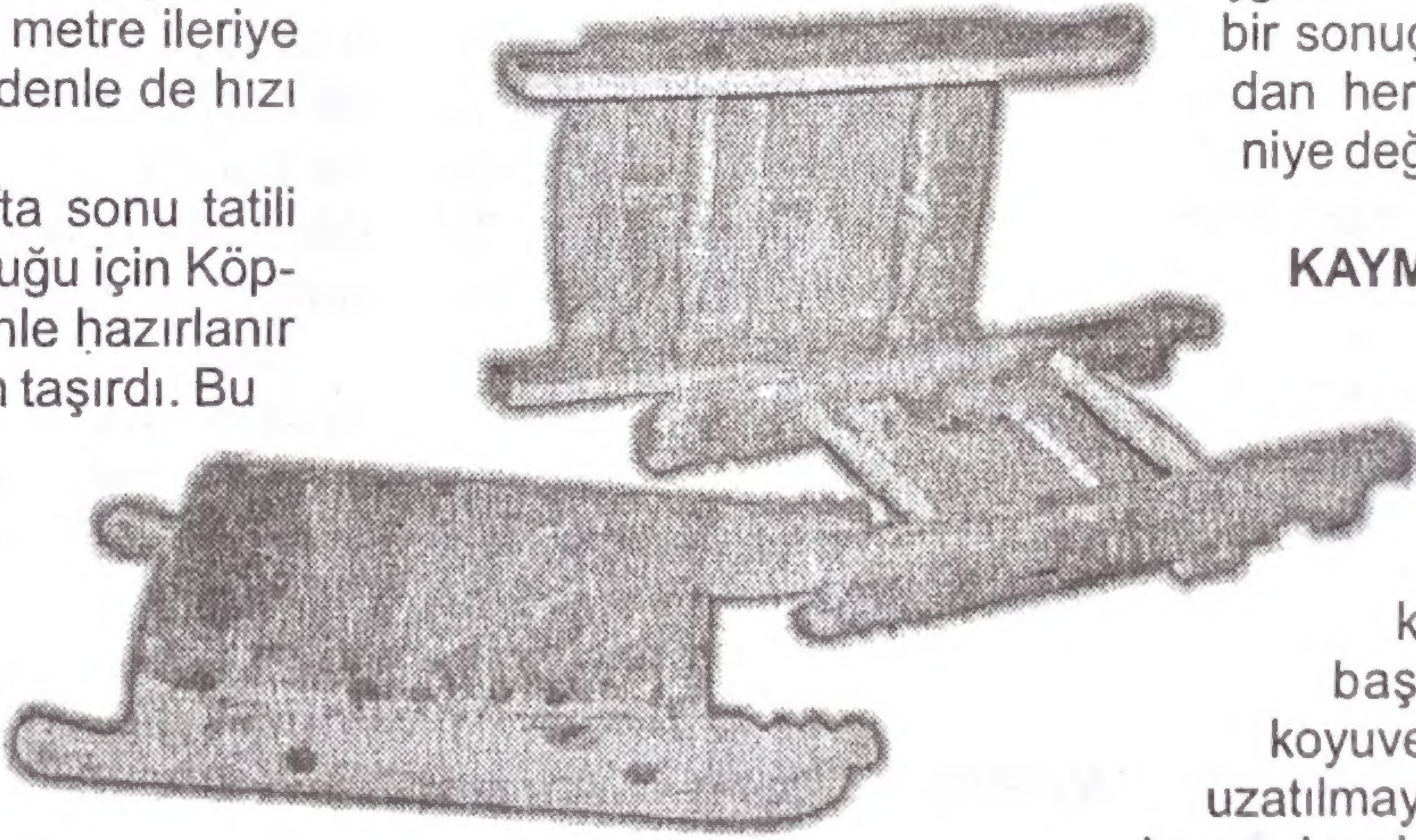
Cuma sabahı, yaşlılarıyla, genci ile büyük bir kalabalık bayırda toplanır, bayırın ortasındaki atlambaç yanında davullar, zurnalar çalınır ve yarışma başlardı.

Kayakçılar arasında sürat yarışmaları yapılır veya, önden gideni geçmek için büyük çabalar harcanırdı.

İYİ KIZAK NASIL YAPILIR?

Kızakların iyi ve hızlı kaymaları için çoğunlukla kızılçık, şimşir, innap, katır tırnağı gibi ağaçlardan yapılması gerekir. Bu ağaçlardan 40 santim uzunluğunda ve 6-7 santim genişliğinde iki kızak ayağı kesilir, sonra, bu ayaklar 25 santim genişliğinde döşeme tahtaları ile birbirlerine bağlanır ve dolayısıyla da kaplanmış olur.

Ayrıca, ayakların birbirinden ayrılmaması için altlarından kuşaklar çakılır. Kı-

zağa oturmak için de, üstüne ince bir şilte konur.

Ön taraftan el ile tutularak dengeyi sağlamak için kızığın ön ayaklarının başlarına dayanıklı bir ip bağlanır. Aynı şekilde ayakların arka uçlarına da uzunca bir ip bağlanır.

Bu iplerin geçirilmesi ve bağlanması için de kızak ayaklarının ön ve arka taraflarında burgular ile düzenli delikler açılır. Ön ve arka ipler bu deliklerden geçirilerek bağlanır.

Kızağa oturan kayakçı, arkadaki ipleri iki tarafından alarak birbirine bağlar. Bu, kızığın, altından çıkıp kayma-

masını sağlar. Öndeki ipleri de eliyle tutunca kızağa iyice bağlanmıştır.

Boşta kalan bir kolu ve bacakları ile de kızığın doğru gitmesini, yani, dümen işini ve dengesini ayarlar.

Görülüyor ki bir kızakta aranılan teknik nitelik ve kayıcının güvenliğini, dengesini ve dümen görevini sağlama işi günümüzün ski kayakları ile yarışacak bir düzeyde gelişmiş bulunmaktadır. Ve bu gelişme, tekniğin ilkel bir durumda bulunduğu dönemde ilgililerin sırf deneyim ve içgüdüleri ile elde ettikleri bir sonuçtur. Bu bakımdan her yönüyle beğeniye değer sayılmalıdır.

KAYMA BAŞLIYOR

Buzun genişliği 1.5-2 metredir. Kızağa Bağlanan kayıcı bayırın üst başından kendini koyuverir. Ayaklar ileri uzatılmayıp dizlerden itibaren kıvrılır ve içe doğru toplanır, dengeyi sağlayamayanlar devrilir.

Arkasından hızla gelen öbür kayıcılar da, devrilene çarparlarsa tehlikeli durumlar meydana gelir. Ancak, bayırın iki yanına sıralanmış seyirciler tarafından kenara alınıp kurtarılırlar.

Bazen de yakalanamayıp aşağıya kadar sürüklenirler.

Bu durum, çoğunlukla atlambaçtan sonra olur. Kafatası yarılmaları, kol ve ayak kırılmaları bu gibi durumlarda olur.

Kızaklar, atlambaç üzerinden 8-10 adım ileriye atlarlar. İyi kayıcılar dengelerini bozmadan ayak tabanları ile

buzu karşılayarak aşağıya kadar hızla inerler.

ASKI ALMAK

Buz kaymanın özelliklerinden biri de "Askı almak"tır. Bir-iki metre uzunluğunda bir sıriğin ucuna, bir ucunda para bağlı bir mendil asılır. Bir kişi, atlambacın beş altı adım altında sıriği buz üzerine doğru ve bir metre kadar yüksekte uzatır. Kayıcılar, kayarken ayağa kalkıp bu askıyı almaya çalışırlar. Bu sırada kişi buzda ayaklarıyla kayar ve kızak belinde asılı kalır.

Mendilde bağlı olan para, askıyı alanın olur. Bu da bir tür spor ödülüdür. Askıya kalkacak olanların arkasından hiç kimseyi kaydırmazlar.

ASKI ALANLAR VE İYİ BUZ KAYANLAR

Yakın tarihlerde en ünlü askı alan, Kıyık semtinden Haşlamacıların Hüseyin idi. İkinci derecede, Güzelceba-ba'dan ekmekçi Şakir ve kardeşi Ahmet idi.

Köprüce ve Arnavut Bayırından Hacı Galip Efendi ve kardeşi Faik Efendi, Ahmet Ağa ve bunların çocuklarından Hafız Mahmut Efendi, ünlüler arasındaydı.

Köprüce semtinden: Sıvacı Kuru Mustafa (Atkılambacı yapan da bu Mustafa Ağa idi), Faytoncu Ahmet, Kurşuncu Rıza Ağa, Çubukçu Rasim Çavuş, Suyolcu İdris, Tütüncü Arif, Bekçi Arap Mehmet, Kaçakçı Dimetokalı Büyük İhsan, Tıktık İbrahim.

Diğer semtlerden gelenler ise: Karanfilolu'ndaki Tahtalı Hamam sahiplerinden İbrahim Efendi, eski Mal Müdürü Rasim Efendi ve kardeşleri, Eski Cami İmamı Hafız Rakım Efendi, polis Nazmi Efendi, Başkomser İbrahim Bey.

Bunların arasında kaldırımcı Kadir Ağa adında biri vardı ki, (Hafız Rakım Efendinin yetişkinliği tarihlerde 70 yaşında imiş). Göğsünü kaplayan beyaz sakalı ile buz bayırlarında gençlerle yarıştırdı.

Diğer bir ihtiyar da Terlikçi İsmail Çavuş idi. Geçkin yaşına rağmen her sene buz kayardı.

MURADIYE SEMTİNİN BUZ KAYICILARI:

Buğdaycıların Hüseyin, Tatar İsmail Ağa, bakkal ve balıkçı İbrahim Kasım Efendi, Berber Raşit, Cimpiri Kazım, Kaçakçı Kaşif, Domurcalı Kamil Ağa, damadı Hakkı

Efendi. Bu kişilerden bugün (1955-1960) pek azı hayatta kalmıştır.

İYİ BUZ KAYMANIN KOŞULLARI

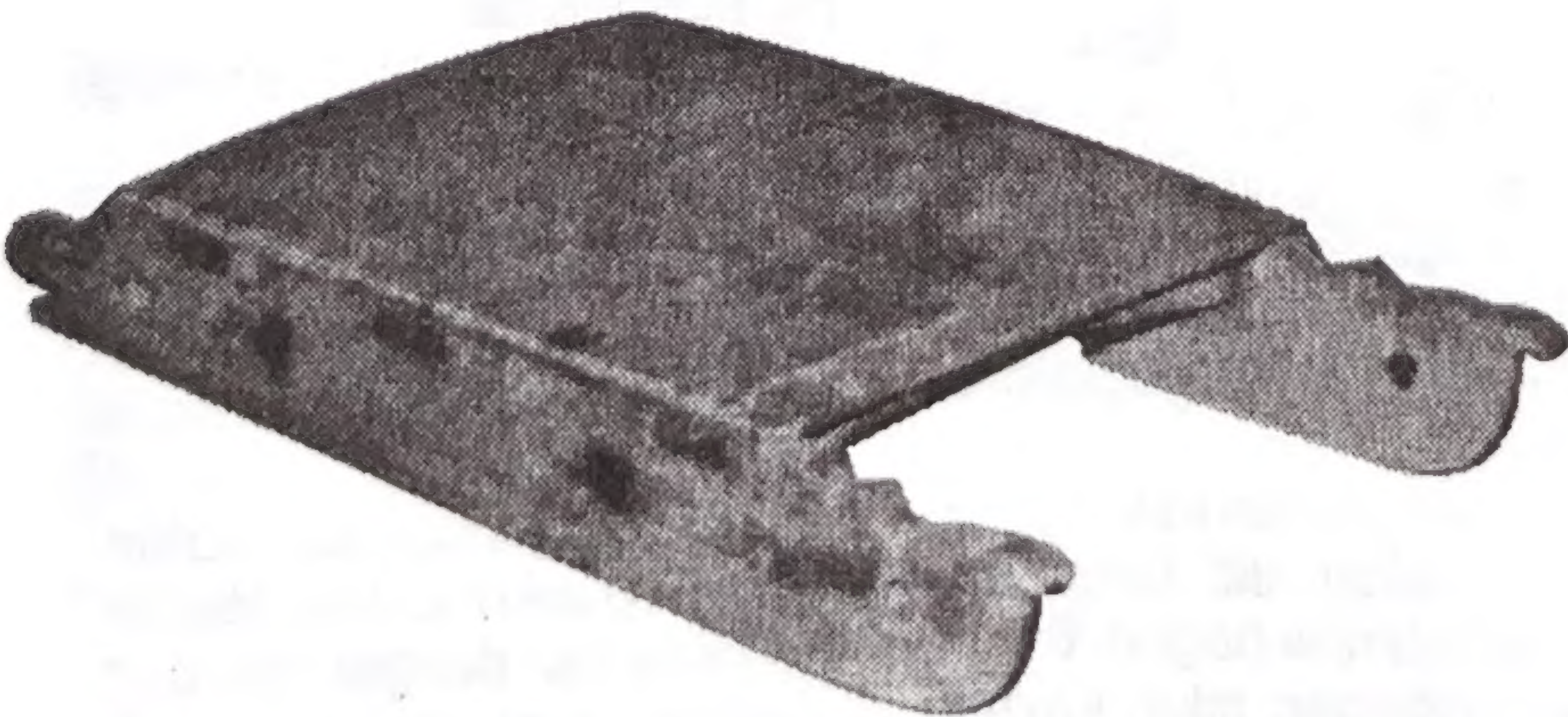
Kayıcı, çıkış noktasından kızığını salıverdiği zaman dengesini boşa kalan kolu ve beden hareketleriyle düzenler. Kızığın sağa-sola eğilmesini hissedince oturuş durumunu hiç bozmadan kayak uçlarını sağa sola değiştirerek dengeli ve doğru olarak kızığın kaymasını sağlar. Atlambaçtan atlarken de hafif bir bel hareketiyle atlar ki buna bel atma veya bel kırma denir. Bu hareketle de daha ileri atlama sağlanır.

Atlamayı, aynı zamanda ayaklarıyla fren yapmak suretiyle karşılarlar ve buzda kayarak bir oturuş yapar ve bu şekilde hızını artırdığı gibi kaymayı düzenli olarak sona erdirir.

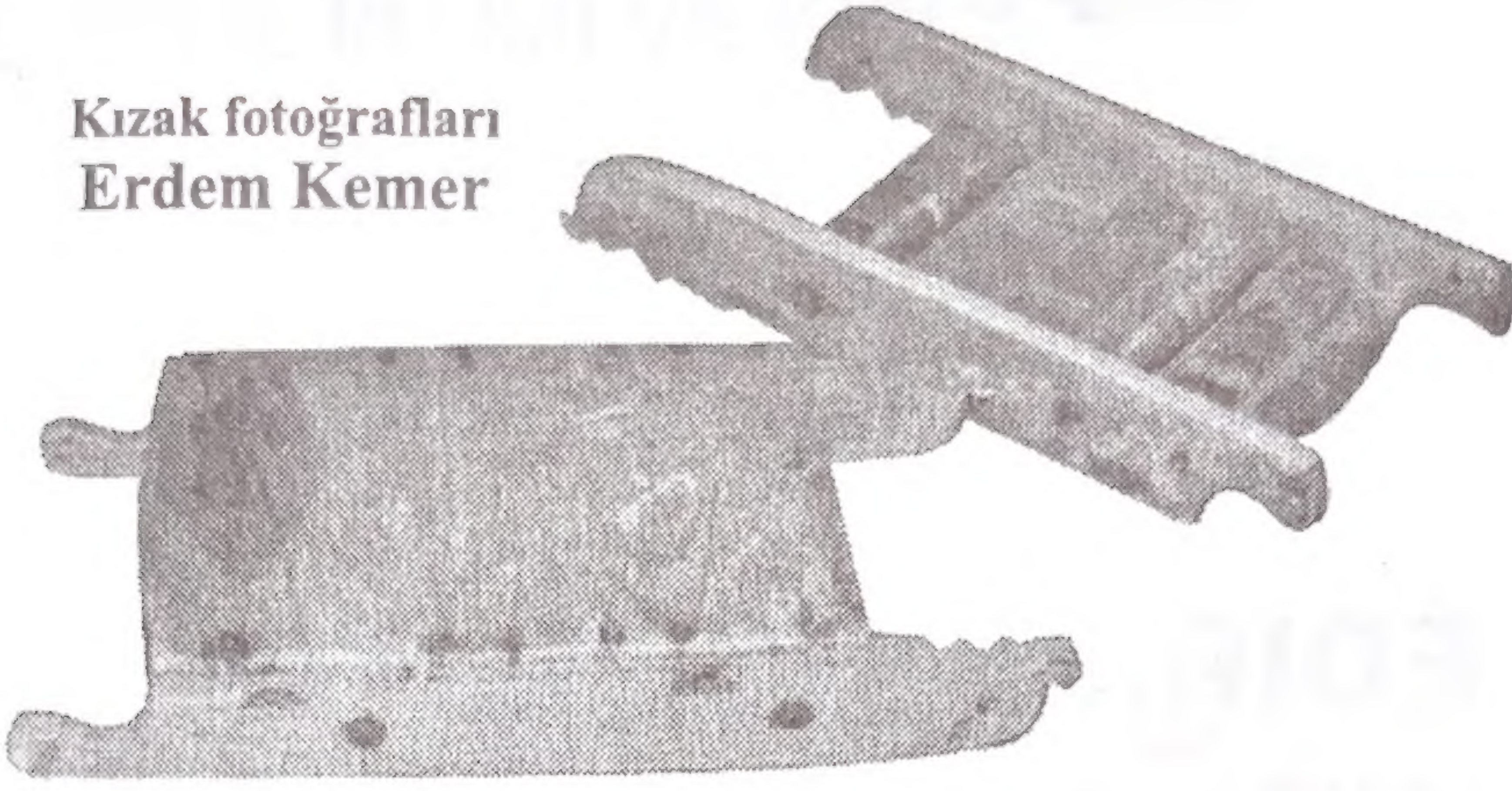
DÜVENLE BUZ KAYMA

Buz bayırlarının diğer bir eğlencesi de "Düven" denilen büyük bir kızakla 8-10 kişinin beraberce buz kaymaları idi. Bu da 1.5 metre kadar bir uzunlukta yapılmış bir kızaktı. Bu iş, harman döven bir düvenle de yapılırdı. Elbetteki bu düvenin taşları çıkarılmış olurdu.

Düvene, arka arkaya oturan 5-6 kişi arkadan ve önden olmak üzere kendilerini düvene ipe bağlardı. Buna, çoğunlukla semtin yaşlı, şakacı ve esprili adamları binerlerdi. 1955-1960 yıllarından 55-60

Kızak fotoğrafları Erdem Kemer

yıl önce düvenle buz kayıp olay çıkaran kimseler şunlardı:

Tabakhaneli Hafız Ağa, Kör Osman Ağa, Nalçacı Ali, Metelik Mehmet, Manav Şevki, Şişko Arap Mehmet, Deli Emin, Dimetokalı Büyük İhsan, Velet Mehmet, Dayı Mehmet, Börekçi Ali. Bunların hepsi de o dönemin ünlü tütün kaçakçıları idi.

Düveni buz bayırının başından salıverirler, atlambaca gelince bu büyük kızak, üzerindikilerle beraber atlambaçtan atlarken çoğunlukla devrilir. Seyirciler yuh anlamına "Oooo!.." diye bağırırlardı.

HANIMLARIN BUZ KAYMALARI:

Buz kayma sporunun hanımlar arasında da yapıldığı hakkında emekli öğretmen Nevzat Aker, şu bilgiyi verdi:

"Buz kayma sporu hanımlar arasında da yaygın idi. Biz, Kırlangıç Bayırında, erkekler dağıldıktan sonra merdivenler üzerinde toplu halde kayar ve eğlenirdik.

BUZ KAYANLARIN KIYAFETLERİ:

Avcıların olduğu gibi, meraklı buz kayanların da buz kıyafetleri vardı. Ayaklarında pantolon veya Edirne yapısı işlemeli potur, paçalar toplanıp çoraplar üzerine çekilirdi.

Köşeleri Klapdanla işlenmiş bir çevre, değirmi olarak, klaptanlı köşeleri arkada bel üzerine gelecek şekilde bele bağlanır.

Ayakta, hafif tulumbacı yemenisi, başta da fes üzerine ipekli kefyeye veya benzeri bir şey sarılıydı.

Delikanlılar ve esnaf gençler Cuma gününe rastlayan buz kayma günü böyle giyinirlerdi.

Bu buz kayma geleneği Edirne'de Balkan Savaşı'na kadar sürmüş ve sonraları yavaş yavaş diğer eski eğlenceler, gelenek ve görenekler gibi zayıflayıp kaybolmaya başlamıştır. Halen bu adet, pek az yerlerde ve gelişigüzel bir halde, çocuklar ve gençler arasında, eski amaç ve usullerinden uzaklaşmış bir şekilde sürmektedir.

SONUÇ:

Eski Edirne'nin kış eğlen-

celeri arasında önemli bir yer tuttuğunu gördüğümüz buz-bayırıları ve buz kayma hakkında edindiğimiz, oldukça ayrıntılı bilgiler karşısında sadece geçmişe özenti gibi bir duygu altında kalmak dışında şu açıklamaya yer vermenin de yeni kuşaklara yol gösterici olacağı kanısındayım. Bu, sadece bir eğlence değil, kurumsal bir spor hareketidir. Şöyle ki:

① Kayma bayırlarının hazırlanması özel bir teknik, toplu işbirliği ve eğlence ortamı içinde hazırlanmaktadır.

② Bayırlar, yaş gruplarına göre ayrılmıştır.

③ Kayma için gerekli kızakların pek özel bir teknik yapılış şekli vardır.

④ Kızaklara bağlanmak da yine bu sporun özelliklerine göre düzenlenmiştir.

⑤ Kayakları vücudun belli hareketler yaparak kayışın istenen şekilde sonuçlanmasını sağlaması çok önemlidir.

⑥ Kayma işi aynı zamanda bir yarışma niteliğindedir.

⑦ Becerikli kayıcılar, mendile sarılmış para ile ödüllendirilmektedir.

⑧ Buz kayma sporu Edirne'de pek eski bir gelenek ve görenek halinde, kuşaktan kuşağa geçmektedir.

⑨ Anıların girişinde de açıkladığımız gibi bu konu 1912 öncesine aittir.

⑩ Buz kayma sporu 7'den 70'e yaş, baş, kimlik gözetilmeden, tütün kaçakçısından polis müdürüne, cami imamından hamamcısına, fırıncısına, balıkçısına kadar her sınıf vatandaş tarafından yapılmaktadır.

Ayhan Tunca

EDİRNE KIŞLARI VE KIZAK YARIŞLARI'NIN SONUNCUSU...

GİRİŞ

İklim ve mevsimler insanların inançlarıyla folklorik ve kültürel değerlerini her zaman etkilemiş ve şekillendirmiştir.

Örneğin; Türklerin tarihlerinde (Başkurtlar'da) tanrıların sayısı 12'yi bulmaktayken, tamamının adı doğa ile ilgilidir ve aralarında "kış, yaz" olanları da vardır.

Günümüzün eğlence kültürü içinde de; yaz, bahar ve kış mevsimlerinin etkin rolünü görmek zor değildir. Üstelik buna ilişkin araç-gereçlerin, henüz büsbütün, kaybolmayanlarından söz edebiliriz...

Edirne'de kış eğlencelerinden, kaybolmaya yüz tutan, bir mevsimlik eğlence de kızak yarışlarıdır.

Kızak, Edirne evlerinin çoğunda hala, bir yerlere sokuşturulmuş ve "belki gerekli olur" özelliğini koruyan; eğlence, hatta spor, araçlarındandır.

Tarih içindeki başlayış dönemine ilişkin net bilgilerin bulunmadığı kızak yarışlarının, yaklaşık yüz yıl öncesinden günümüze dönük bir araştırması Ratip Kazancıgil'e aittir ve önemli bir kaynak sayılabilir. (Elinizdeki sayının ilk yazısı.)

Biz bu yazımızda, yarışların en sonuncusu ve "dışarıdan bir düzenleme" biçiminde gerçekleşen "1985 Kızak Yarışlarını" ele almak ve bu eğlenceyi yaratan kış mevsiminin Edirne'deki tarihsel dökümüne bir başlangıç yapmak istiyoruz.

EDİRNE İKLİMİ VE KIŞLAR

Edirne'nin iklim düzenine ilişkin sağlıklı ve bilimsel bilgi derlemeleri, Cumhuriyet Türkiye'sinde devreye giren Meteoroloji teşkilatlanmasıyla gerçekleşmiştir.

Meteorolojik kayıtlar incelendiğinde 1930-1960 yılları arasında Edirne'nin en soğuk ayı olan ocak için ortalama ısı 2,6 derecedir.

Otuz yıllık dönemde en düşük sıcaklık 1942 yılında -22.2 derece olarak görülmüş, en yüksek sıcaklık ise 1934'te 41,5 derece olarak kaydedilmiştir.

Aynı süre içinde sıcaklık derecesi 59 gün 0 derecenin altına düşerken, -10 derecenin altına düşen gün sayısı dördür.

Son yılların Edirne ikliminde kış mevsimine baktığımızda ise; örneğin 1998 yılında, Edirne'nin toplam 23 gün kar ile örtülü olduğunu, 75 gün don olayı yaşandığını görürüz. Bu yıl içinde Aralık, 23 günle, en çok don olan ay iken, mart ayında 16 gün,

Şubat'ta 15 gün, Ocak ayında 14 gün, Kasım'da 7 gün don olayı görülmüştür.

Aynı yıl içinde en çok kar yağışı 13 günle mart ayında görülmüş olup, mart ayında 5 gün, şubat ayında 3 gün, ocak'ta 2 gün kar yağışı olmuştur.

Edirne'nin yazları sıcak ve kurak, kışları çok soğuk ve sert geçen karasal iklim kap-

samında olduğu bilinse de, Edirne ikliminin çeşitli iklimlerin bir karışımı olmaktan ziyade, bazı mevsim ve yıllarda bunlardan birinin veya ötekini karakterini gösteren bir özellik taşıdığı söylenebilir ve Edirne'de kış eğlenceleri ve kızak yarışlarını bu genel bilgiler çerçevesinde ele almak doğru olur.

NAİMA TARİHİ'NDE 1657 EDİRNE KIŞI

Edirne'de Naima Tarihi'yle kayıtlara geçen 1657 kışı, o döneme ilişkin, ilginç bir kesit sunar:

"Tanrının buyruğu ile bu sene Edirne'de fazlaca kar yağıp, örneği görülmedik bir kış oldu.

Şehrin her yanında araba yolları kapandı. Edirne ve çevresinde büyük bir kıtlık oldu.

Isınmak için yakacak odun bulunmadığından birçok faydalı ağaçlar kesildi.

Bu da yetişmedi, halk, evlerini yıkıp tahtalarını yakmaya başladı.

Bir tahtayı elli ve bir direği yüz akçeye satarak birçok sermaye elde ettiler.

Saray hademeleri padişahın buyruğu ile saray bahçesinde olan yüksek ceviz ağaçlarını ve diğer ulu ağaçları kesip odun yerine yaktılar.

Kışın son günlerinde de Tunca nehri taşı ve saray bahçesi denize döndü.

Açılması hiç bir zaman mümkün olmayan demir kapı üzerine hücum eden nehir suyu, eşikten içeriye akarak hamam külhanı yakınına kadar yayıldı.

Bazı inanılır, bilir kişilere sorulduğunda, böylesine bir kış görmediklerini söylediler.

Bin türlü yokluklar ve sıkıntılar ile geçen kış sonunda bahar gelince etraftan zahire ve odun gelip bolluk oldu."

Fotoğraf : Faruk Etker'den

1900'lü yılların ilk çeyreği... Saraylı girişinde Mimar Sinan yapısı Kanuni Köprüsü ve buz tutan Tunca Nehri...

“YIL 1892, ODUNUN OKKASI ELLİ PARA, VALİ ŞİİR YAZDI, BADİ EFENDİ NAZİRE SÖYLEDİ”

1892 yılı Edirne kışını anlatan kayıtlarda çarpıcı notlar vardır:

“Kar yağmış, yollar kapanmış, kömürün okkası elli ve altmış paraya çıkmış; ama, yine de bulunamaz olmuştur.

Odunun arabası iki üç yüz kuruşa fırlayıvermiş; halk meyve ağaçlarını kesip odun yapmış; derken kar erimeleri başlayınca, her yer su altında kalmış, ekinler mahfolmuştur...”

Bu durum dönemin Edirne Valisi İzzet Paşayı öyle etkilemiş ki, Vali oturup bir şiir yazmış ve tarihçi Badi Efendi'ye göndermiş.

Badi Efendi bu şiire tepkisiz kalamamış ve oturup bir nazire yazmış! Yani gelen şiirin benzeriyle bir yanıt vermiş:

“Buz bağladı bu kış taşıp enhâr (ırmaklar, çaylar) sübe-sü (her tarafta, her yanda)

Yekreng oldu arz-u seması Edirne'nin

Bak sırr-ı hakka dest-i felek fers-i cam edüp

Ayineleştî şimdi fezası Edirne'nin.”

*25 Aralık 1895 Kış ve kar şiddetlendi. Isı -10 dereceye düştü. Karın yüksekliği yer yer bir metreyi bulmuş, İstanbul ve Avrupa bağlantısı kesilmiştir.

*28 Aralık 1933 Kış erken başlamış, şiddetli soğukların bastırması sonunda nehirler donmuş ve şehirde yaşam güçleşerek odun ve yakacak sıkıntıları çekilmiştir.

*21 Ocak 1942 Trakya'da büyük kara kış yaşanmış

okullar tatil edilmiştir.

*5 Şubat 1954 Bu sene görülmemiş kış adeta afet halini almıştır.

*6 Şubat 1956 Yağan kar yüzünden yollar kapanmış, haberleşme durmuş, okullar bir hafta süreyle tatil edilmiştir.

*24 Ocak 1963 Soğuklar ve kar yüzünden hayat durma noktasına gelmiş, çevre ile bağlantı kesilmiştir.

*4 Şubat 1991 Şiddetli soğuklar yüzünden ısı -15 dereceye düşmüş, sular donmuştur.

OSMAN NURİ PEREMECİ: “EDİRNE'DE HUSUSİ BİR DE KIŞ SPORU VARDIR!..”

Cumhuriyet dönemi Edirne tarihçilerinden Osman Nuri Peremeci Edirne'de Eski Sporlar başlığı altındaki yazısında kızak yarışları hakkında şunları yazmaktadır:

“Edirne'de hala önem

verilen hususi bir de kış sporu vardır ki, bu spor çok yerde olmadığı veya unutulduğu için onu da burada yazmadan geçemeyeceğim. O da, kış günleri kar ve buz üstünde kızak koşturmadır. Başka yerlerde nasılsa bu kadar önem verilmeyen, daha doğrusu, küçük çocuklara kalan bu spora, burada, eskiden beri çok önem verilmekte, kış günleri kar yere düşünce, genç ve ihtiyar herkes kızak sporuna koşturmaktadır. Bu koşular, yerde kar durduğu kadar, her gün sabahdan gece yarısına kadar sürer, çalınan davullar ve zurnalarla kızak yarışına çıkanlar heveslendirilir ve birinci olanlara ödülleri verilir.

Edirne'nin en meşhur kızak spor yerleri, Köprüce banyosunda, Muradiye'de, bir de Yeniimaret'te Bademlik'tedir.”

Fotoğraf : Tayyip Yılmaz'dan

1930 kışı

KIZAK YARIŞLARININ SONUNCUSU

Edirne'nin geleneksel kış eğlencelerinden sayılan Kızak Yarışmaları'nın sonuncusu; 1985 yılında 25 Şubat günü bir "düzenleme" olarak gerçekleşti.

Edirne Belediyesi ile Edirnespor Kulübü'nün birlikte organize ettikleri yarışlara 50 kişi katıldı.

Küçükpazar Semtinin eski yarış yerlerinden Arnavutbayırı'nda yaklaşık 500 metrelik alan bu amaçla hazırlandı. Çeşitli yerlerden kar

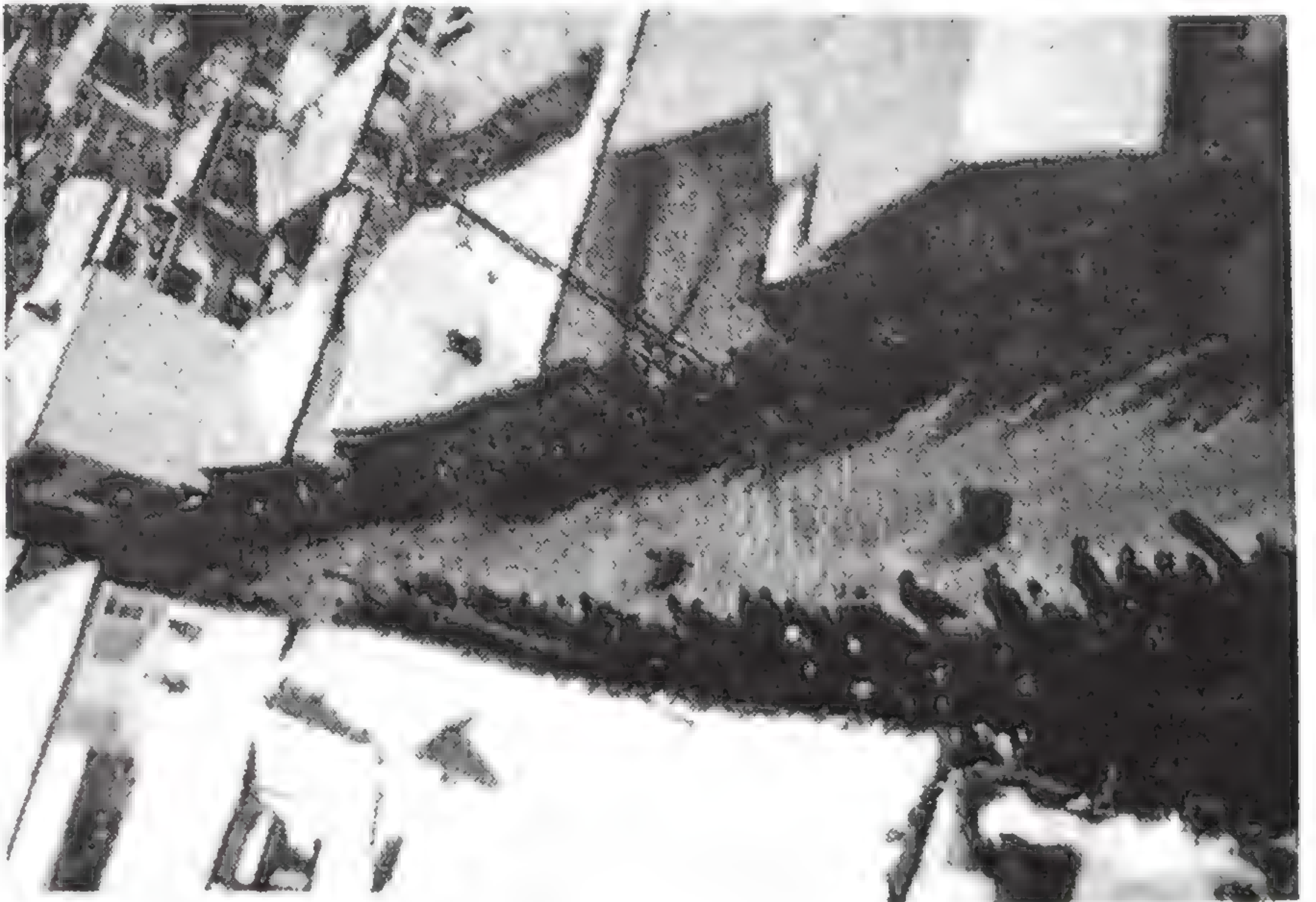

"Son kızak yarışları"nda meraklılar yarış yerinde toplanırken yarışmacılar da deneme kayışları yaptılar...

taşındı. Akşamları belediye itfaiye ekiplerince ıslanarak buzlanma sağlandı.

Yarışmacıların genellikle orta yaş grubunda yoğunlaştığı gözlemlendi.

Yarışmanın başlaması öncesinde, yarışa katılanlar ısınma amacıyla birkaç kez kaydılar.

Yarış bayırına kuşbakışı...

*İzleyenler hazır...
Yarışmacılar
kızaklar ellerinde
start bekleniyor...*

*"Son kızak yarışı"
evlerin
pencerelerinden de
izlendi...*

*Yarış başladı...
Davulcular
tokmaklarını
vuruyor...*

*Başlangıçta
bir yarışmacı.*

*Atlanbaç arkasında
kaldı...
Bir yarışmacı
ödüle gidiyor...*

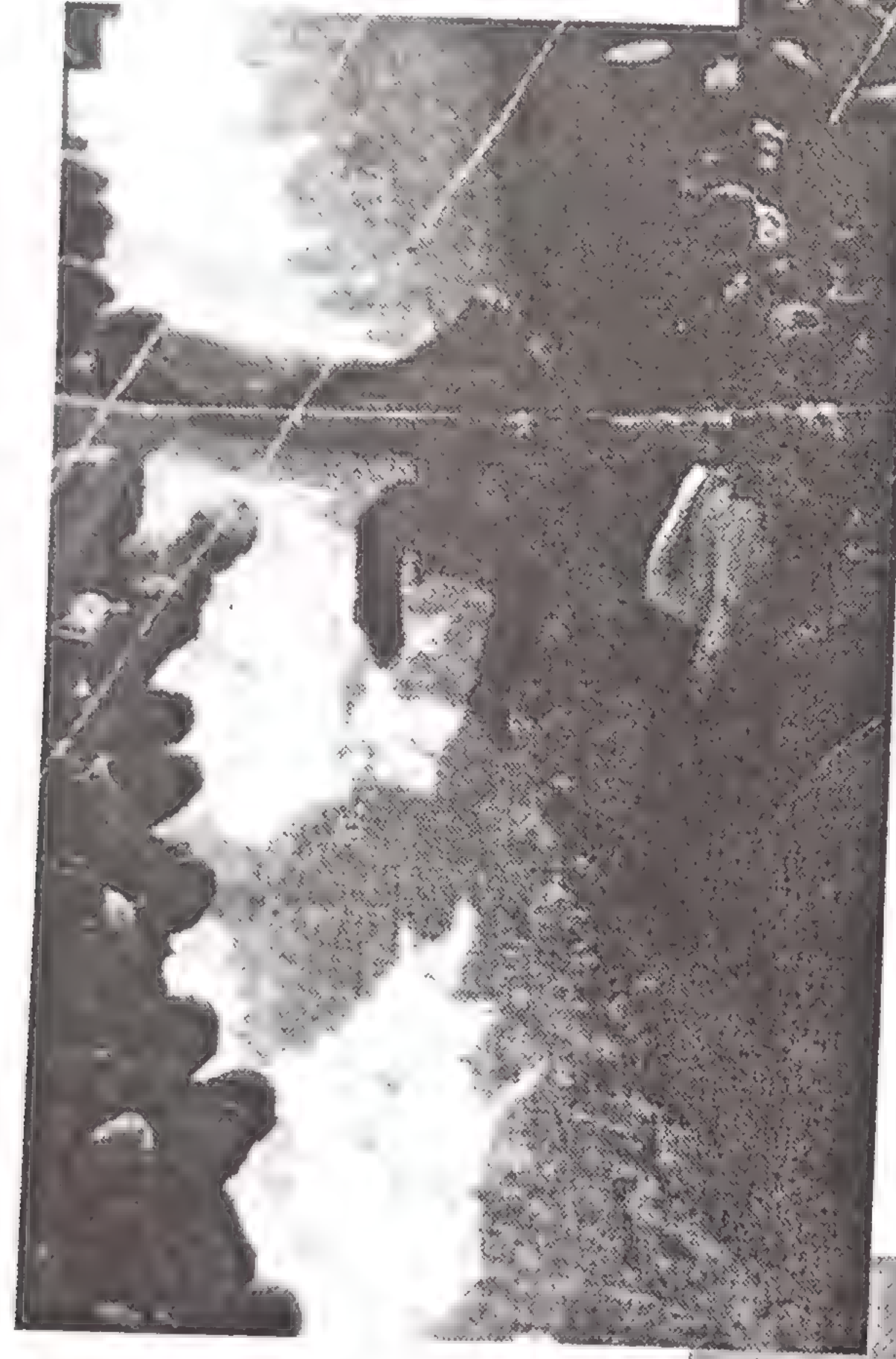

ATLANBAÇ'IN ÜSTÜNDE ASILI HEDİYELER

Yarış bayırının ortalarında oluşturulan Atlanbaç (ki buna sütne veya rampa deyenler de vardır) üstüne gerilen bir ip üzerine çeşitli hediyeler asıldı.

Yarışanlar bu noktada kızak üstünde ayaklanarak hediyeleri almaya çalıştılar. Bu arada düşenler, yaralananlar da oldu.

Yarışmada ufak tefek aksaklıklar gözlene de Edirne bir geleneğin heyecanını, kalabalık meraklılar ve izleyiciler arasında yeniden yaşadı.

*"Son kızak yarışı"ndaki
bu görüntü öncekilerde de
sık sık yaşanırdı...*

Fotoğraflar : Prof.Dr.Murat Tuğrul

SON KIZAK YARIŞINDA ÇEKİLEN FOTOĞRAF ÖDÜL ALDI

Son kızak yarışından geriye kalan en güzel anılardan biri de, yarışları görüntüleyen bir fotoğraf oldu.

Eczacı Can tekın Tülümen tarafından alınan bir görüntü, "Çin Seddi Uluslararası Spor Fotoğrafları Yarışması"na gönderildi ve jüri, fotoğrafı

başarılı bularak uluslararası sergiye koydu.

Pekin'de Edirne'yi anlatan bu fotoğraf ve görüntü sahibi Cantekin Tülümen için Edirne Belediyesi'nce de bir ödül töreni düzenlendi.

23.9.1986 pazartesi günü gerçekleşen törende Beledi-

ye Başkanı İbrahim Ay, Can Tekin Tülümen'e, Edirne'yi yurt dışında ve başarıyla temsil ettiği için bir plaket vererek Edirne adına duyduğu mutluluğu belirtti.

Not:(Ödüllü fotoğraf orta sayfadadır.)

EDİRNE ESKİ BELEDİYE BAŞKANI İBRAHİM AY İLE SON KIZAK YARIŞMALARI HAKKINDA

-Kızak yarışlarını yakından yaşadınız mı?

-Çocukluk yıllarımda pek çok Edirneli gibi ben de kızak yarışları ile ilgiliydim. Çocukluğumuzun en güzel eğlenceleriydi. Yarışlara izleyici olarak ağabeyimle gider; çok zaman katılırdık. Ağabeyim yarışları kaçırmazdı.

-Bir anınız...

-Ağabeyimle olanı nasıl unuturum?.. Yine bir gün kızak yarışları vardı... Onun peşini bırakmazdım. Çocuktum... O acele ediyordu. Bir koşturmaca oldu... Yola koyulduk. Ama ben tedbirsizdim ve bir yerde altımı ıslattım... Söyleyemedim de... Köprüce Bayırı'na gidene kadar pantolonum buz kesmiş, donmuştu...

Sonra; sanıyorum 1955'te... Fil yokuşunda bir yarış düzenlenmişti. Mahalle gençleri düzenlemişlerdi... Biz de gittik. Yarışmaya katılanlara küçük bez parçaları verdiler ki; göğüslerine iştirsinler... işaret olsun diye... Bana verileni iğnelemek yerine ağızda tutmuştum. Küçük, koyu renkli bez parçası

hep ağızımdaydı ve yarışıyorduk... Bir ara ne göreyim?.. Bez ıslanınca, boyası çıkmış. Kopya kalemlerinin boyası gibi, ağızım, dudaklarım mosmor boya içinde kalmıştı. Ama aldırın kim?..

-1985'te, belediye başkanı iken, gündeme nasıl geldi?

-Bu yarışların; Edirne'de, örf ve adetlerimiz arasında, önemli bir yeri vardır. Uzun yıllardır yapılmıyordu. Yaşatmalı diye düşünüyordum...

Sonra bir gün, karlı bir günde, yine aklıma geldi. Belediye müdürlerini topladım ve konuyu açtım. Toplantıda Allah rahmet eylesin; Yazı İşleri Müdürü Necmi Altınok; Temizlik İşleri Müdürü Orhan Fırtın, Zabıta Müdürü Murat Şahinler ve İtfaiye Müdürü Hayati Kamış vardı... Konuştuk...

Uygun gördüler... Karar verdik...

-Hazırlıklar nasıl oldu?

-Her belediye müdürü

Eczacı İbrahim Ay

kendi ekibini devreye soktu. Çevreden kar toplanıp yokuşa, yarış alanına taşındılar. Akşamları itfaiye su taşıyıp, suladı... Buzlanma sağlandı. Mahalleliler ve özellikle mahalle gençleri de yardımcı oldular. Ağabeyim özel kızak yaptırmıştı.

Zorluklar ?

-Mahalleli, bir gün için bayırı kullanamadı, o kadar... Ama pist hazırlığı ve kullanımı için bu şarttı ve anlayışla karşıladıkları gibi, yardımcı oldular...

Parasal anlamda, maliyet olarak belediyeye ekstra bir yük getirmede. Ancak izleyen-

ler ile pist arasında düzenleme güçlükleri yaşandı. Tehlikeyi önleyebilmek için, zabıta epeyce yoruldu ve izleyenlerin yarış pistine sarkmalarını engelleme görevi çektiler.

-Bu yarışlar tekrarlanabilir, yapılabilir mi ?

-Evet!.. Şimdi daha da kolay yapılır.

-Yapılmalı mı ?

-Kesinlikle!.. Yapılmalı ve yaşatılmalı... Yok olmamalı, kaybolmamalı, yaşatılabilir... Düşünün Edirne'de yüzlerce, dışarıdan gelmiş; Edirne'nin bu yanını bilmeyen öğrenci var. Belki içlerinde yeterince

kar görmemiş olanlar bile var... Okulların açık olduğu bir dönemde büyük katılım ve izleyici olur.

-Kim öncülük etmeli ?..

-Belediyelere iş düşer... Bir katkı olarak valiliklerden istekler olabilir. Ama; en güzel mahallelerin spor kulüplerince üstlenilmesi ve halkın devreye sokulmasıdır. Belediye veya başka kurumlar teşvik edici olur.

Fakat mahallelerdeki amatör spor kulüpleri, mahalleli ile birlikte pekala yapabilir.

Ödüllü olmalı... Örneğin, Köprüce Spor Kulübü var...

Yapabilirler... Yapmalılar.

SONUÇ

Edirne'nin geleneksel ve mevsimlere bağlı eğlencelerinden biri olan kızak yarışlarını bir kış sporu olarakta nitelenebiliriz.

Yıllarca kendiliğinden ve halk tarafından düzenlenen bu yarışların sonuncusu bir

belediye organizasyonu biçiminde gerçekleşmiştir. İklim koşullarına doğrudan bağlı olan bu tür geleneksel eğlenceleri anmak için; Edirne'de uzun yıllardan beri yaşanmamış kar ve kış günlerini 18 Aralık 2001'den iti-

baren ve şu günlerde yaşıyor oluşumuz yerinde bir neden sayılsa gerekir.

Keşke, "son yirmi yılın en büyük ve en karlı günleri" olarak nitelenen şu günlerde yenelenebilseydi...

Yaşatmak amacıyla ...

Fotoğraf :Tayyip Yılmaz'dan

1920'li yıllarda buz tutan Meriç Nehri

*Neriman Köylüoğlu
T.Ü. Öğr. Gör.*

*Nilüfer U. Köylüoğlu
Uzman*

EDİRNE'DE HEKİM LARİ CAMİİ

Hekim Lari Camii kuzey cephesi

Halk arasında Laleli Camii de denilen bu camii, Edirne'de eski İstanbul Caddesi'nin Saraçlar caddesine bağlandığı yer ile, bit veya bat pazarı adı verilen yer arasındadır. Camiinin kurucusu, Fatih Sultan Mehmet'in yedi ünlü hekiminden biri olan ve onu ölüm döşeginde tedavi eden, Hekim Lâri Acemi Abdülhamit Çelebi'dir. (1,2,3)

Kitabesinden öğrendiğimize göre, cami H: 920/M: 1514 yılında yapılmıştır. Camiinin bulunduğu, H: 1018 / M: 1609 yılında kurulan mahal-

lede "Mahalle-i Hamid Bey Cam-i Hekim Lâri" diye anılmaktadır. (1,2)

Hekim Lâri'nin, Fatih Sultan Mehmet döneminde İran'dan gelerek padişahın hizmetine girmiş olduğu söylenmektedir. (3)

Mevlana Mecdi'nin Hada-yık-ül Şekayık adlı eserinde; hekim Lâri'nin mesleğinde uzman olduğunu, ancak Karamanlı Mehmet Paşa'ya uyarak kasten yanlış tedavi ile Fatih Sultan Mehmet'in ölümüne sebebiyet verdiğini yazmakta; (3,4) bazı kaynak-

larda ise, aynı hekimin Fatih'i yavaş yavaş zehirlediği yazılmaktadır.

Hekim Lâri'nin mezarı da caminin kiblesinde imiş. Sonradan mezar, buradan kaldırılıp, cami avlusuna konmuş, fakat bugün ne yeri ne de mezar taşı vardır.

Tayyip Gökbilgin, Edirne ve Paşa Livası adlı eserinde, caminin bulunduğu mahallede adı geçen Hamid Bey'in ise, Edirne ve İstanbul'da bulunan II Bayezid vakfının mütevellisi olduğunu ve Hekim Lâri'nin inşasına başlattığını cami bitmeden ölünce inşaatı tamamlattığını ve kapının üstüne de kendi adını kazdırdığını yazmakta ve İbrahim Paşa Vakfiyesini de belge olarak göstermektedir. (1,3)

Cami, tek kubbeli, üç tarafı revakla çevrilidir. Minare sol tarafla camiden ayrı olarak revaka yapışık olarak yapılmıştır. Caminin daha önce var olan haziyesi de şimdi yoktur. Çünkü, M:1865 tarihlerinde İstanbul yolunun genişletilmesi ve yeniden dü-

Lari Camii'nin doğu cephesi

zenlenmesi sırasında caminin haziyesi de yok olmuştur. (5) Avlunun zemini İstanbul yoluna göre çok yüksek olduğundan, toprağa destek için yapılan duvarın önüne, küçük köhne dükkanlar yapılmıştır. (5) Son yıllarda dükkanlar yıkılarak caminin önü açılmış ise de, dükkanlardan iki tanesi bugün hala ayakta ve kullanılmaktadır. Kesme taştan yapılan binanın kemerleri de kesme taştan yapılmıştır. Ca-

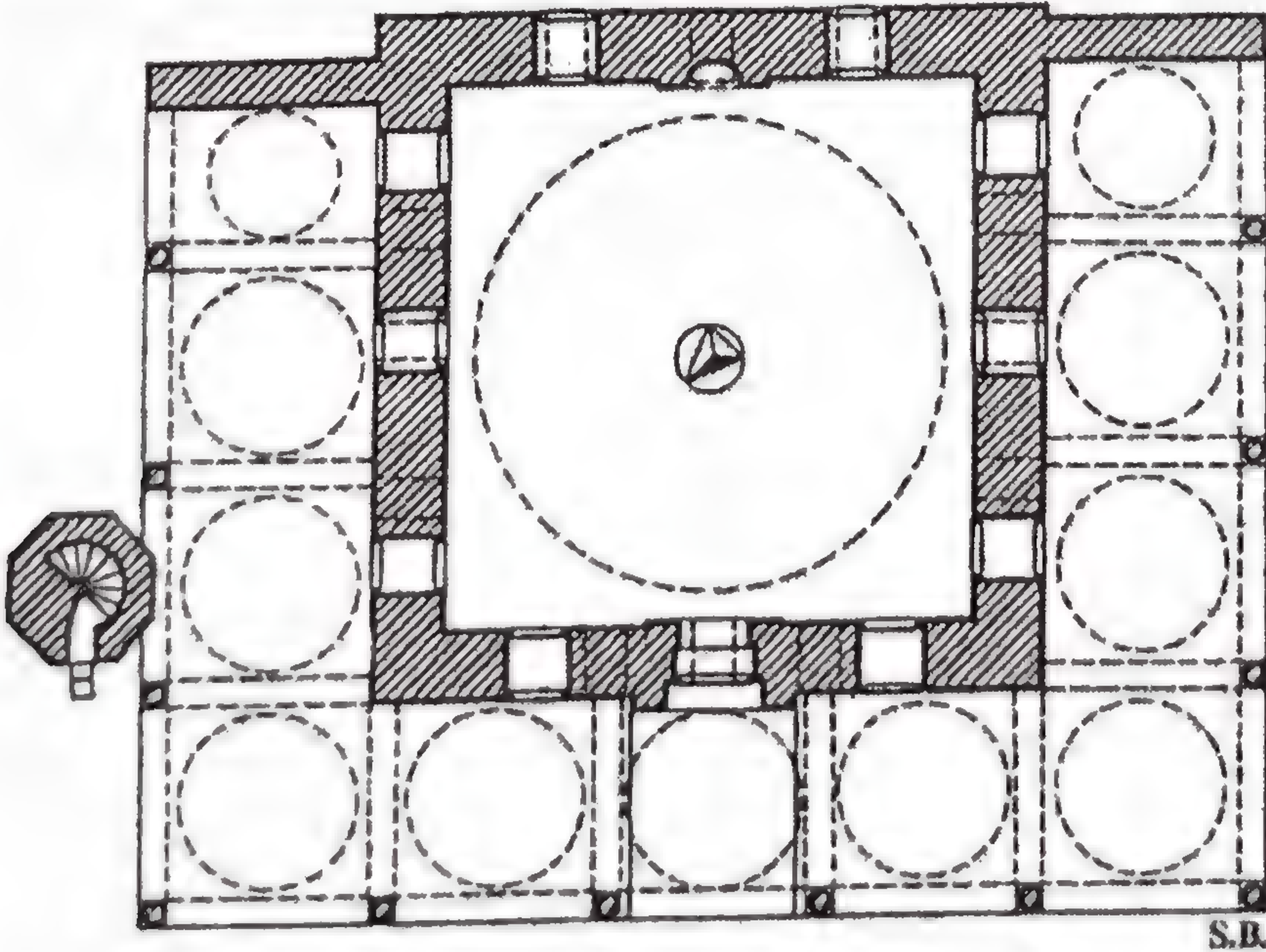
minin üç tarafını çevreleyen revak, iki kubbelidir. Caminin 1920'lerde çekilen eski bir fotoğrafında, son cemaat kemeri, sol revakın sağlam ve kubbenin basık sivri çatısının kurşunla kaplı olduğu görülmektedir.

1950'lerde çekilen fotoğraflarda ise, son cemaat kubbelerinden diğerinin de yıkıldığı ve orta kubbenin kiremit kaplı olduğu görülmektedir.

Edirne'de Selahattin Camilerinden sonra en büyük cami olan Lâri Camisinin Harimi (Ana mekanı) 11.5 X 11.70 m.dir. Caminin sağ ve sol duvarlarında altta üçer, her duvarda ikinci sırada birer, üçüncü sırada ikişer pencere vardır. Alt pencereler dikdörtgen şekilli olup, bronz şebekelidir. Üst pencereler dıştan sivri kemerli, alçıda 11 gözlü, içten renkli camlarla revzenler yapılmıştır.

Giriş penceresinde ve mihrap penceresinde birer yuvarlak pencereler vardır. Aynı tip pencerelerden on altı köşeli kubbe kasnağına da yapılmıştır.

Caminin H: 1165 / M: 1751

Hekim Lari Camii planı

0 1 3 5 10m.

yılında Edirne'de meydana gelen büyük deprem sırasında, kubbesi yıkılmış, revak kubbelerinin çoğu harap olduğu için, hayırseverlerden İplikçi Ahmet Ağa camiye ahşap bir kubbe yaptırmıştır. Kubbe dışardanda konik bir çatı ile örtülmüştür.

Mihrap, duvardan 16 cm. kadar çıkıntılı, 7 kenarlı ve bademlidir. Mihrap duvarı iki yana beş metre kadar uzayarak revakı meydana getirmektedir. Bu iki uzantının her iki yüzünde birer silmeli çerçeve mihrap duvarındaki pencerelerin devamı gibi durmaktadır. Revakların sütun başlıkları mermer olup, baklavalıdır. Giriş kapısının kemeri sivridir. Kapı üzerinde ayrıca hafif sivri kemerli penceresi vardır. Yan silmeler sade olup, kapı kemeri üzerinde kitabesi bulunmaktadır.

Yirmi santimetre genişliğinde, pembe mermerden bir çerçeve içersinde, 72X54 cm. ebadında ki kitabe üç beyit halinde Arapça olarak ya-

zılmıştır.

CAMİİN KİTABESİ

"Kemmilel-ma-rufu birrun mâcid

Talib-ül gufrâni min rabb-ül gâfur

El müsemmâ bi-hâmid-ül din-i kadd

Kasidel-ihlas-lillâhi eşşekur

Lem yuhip mes'ahü iz tarihi

Temm ihsan-ül Hamidun len yebur

H: 920 / M: 1514" (3,4)

Kitabe günümüz Türkçe-si'ne şöyle çevrilebilir:

Şükürleri kabul eden Allah'a ihlası kastederek bağışlayıcı Rabbinden gufran dileyen Hamidüddin adıyla anılan şerefli biri iyilikleri tamamladı. Onun gayretleri boş gitmedi ve nitekim onun tarihi "helak olmayan övülmüş iyilik tamam oldu" (şeklinde gerçekleşti).920.

Kanuni devrinde Edirneli şair Yakini, caminin bitimine (Beyt-ul ibadet) cümlesini tarih olarak söylemiştir. Mevla-

na Mecdi Hadayik-ül Şekayık adlı eserinde Hekim Lâri Ace-mi'nin Edirne'de (H:890 / M:1485) senesinin saferninin altıncı isneyn gününde vefat ettiğini belirtmiştir. Cami giriş kapısı üzerindeki bitiriş tarihinden, yaptıranın ölüm tarihinin caminin inşaatından tam otuz sene önce gösterilmiş olmasının nedeni anlaşılamamıştır. Minare kaidesi sekiz kenarlı, köşeleri yuvarlak, kenar yüzleri çerçevesi pabucu sadedir. Gövde çok kenarlı, şerefe altı stalaklittir. Şerefenin üstünden itibaren yıkık, şerefe korkuluğu demirdendir. Minarenin yüksekliği şerefeden son cemaat zeminine kadar 21.80 metredir. (6) Caminin kuzey ve batı yönlerinde medrese ve dershanenin ortasında bulunduğu yazılıdır.(7) Bu gün caminin şadırvanı olmadığı gibi, şadırvanın yerini belirleyebilecek bir iz de kalmamıştır.

Küçük Lâleli Medresesi çarşıda Lâleli Medresesi sokaklarında ikinci numaradadır. Çuhacı Hacı İlyas adlı kişi tarafından H: 948 / M. 1541 tarihlerinde yaptırılmıştı. Kapı

Lari Camii kuzey revakı

üzerine konmuş olan mermer kitabede;

"Sahibi Hâcâatına bula vüsul

Bu makamın tarihi Hayr- in kabül" yazılıdır.

Zamanla harap olup, yeri arsa haline gelince, Edirne müftülerinden Kıbrısizade Hacı Mehmed Fevzi Efendi tarafından M:1858 tarihinde yeniden yaptırılmış. Bitirildiği zamanda şu tarih düşülmüş-

tü:

"Bu dersana senindir kabul kıl ya resul"

1878 yılında, Edirne'nin ikinci Rus işgali sırasında yıkılan medresenin yeniden yapılması için padişah emri çıkmıştır. 1898 yılı Haziran ayının birinci günü medresenin açılışı yapılmıştır. (6,7) Çatısı ahşap olan medresenin ne zaman yıkıldığı belli değildir. Bugün sadece batı duvarının

temel izleri kalmıştır.

Lâri camii, tamir edilerek 1983 yılında yeniden ibadete açılmıştır. Bu arada, 2001 yılına gelinceye kadar da birkaç defa tamir gören caminin bu tamirler sırasında iç süslemeleri de kaybolmuştur. Bu gün artık caminin iç süslemelerinden hiçbir iz kalmamıştır.

Caminin mimberi ve kadınlar mahfeli de ahşaptandır ve yeni yaptırılmıştır.

KAYNAKLAR:

1. Gökbilgin T. Edirne ve Paşa Livası, Ankara. Türk Tarih Kurumu yayınları, 1965: 33,54,177
2. Demirhan A. Tıp Tarihi ve Deontoloji Dersleri, Bursa Uludağ Üniversitesi Basımevi, 1994:128
3. Peremeci O.N. Edirne Tarihi, İstanbul Resimli Ay Matbaası, 1939: 64,65
4. Onur O. Edirne Tarihi Vesikalarından Kitabeler, İstanbul, Yenilik Basımevi, 1972:136,137
5. Kazancıgil R. Tosyavizade Dr. Rıfat Osman Edirne Rehnüması, Edirne, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları No:15, 1994:50
6. Yüksel İ.A. Osmanlı Mimarisinde II Bayezid Yavuz Sultan Selim Devri, İstanbul, Fetih Cemiyeti, 1983:427
7. Rıfat Osman, Edirne Evkaf-ı İslamiyye Tarihi "Camiler ve Mescitler" Ankara, T.C.Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları. 1999: 134,135

**“SALNAMELERE GÖRE
EDİRNE BELEDİYE BAŞKANLARI
VE AZALARI”NA EK:**

1901 SALNAMESİ'NDE EDİRNE BELEDİYESİ'NE GÖNDERİLEN RESMİ YAZILARDAN BİRKAÇ ÖRNEK

Nilüfer GÖKÇE
Trakya Ün.Öğr.Görevlisi

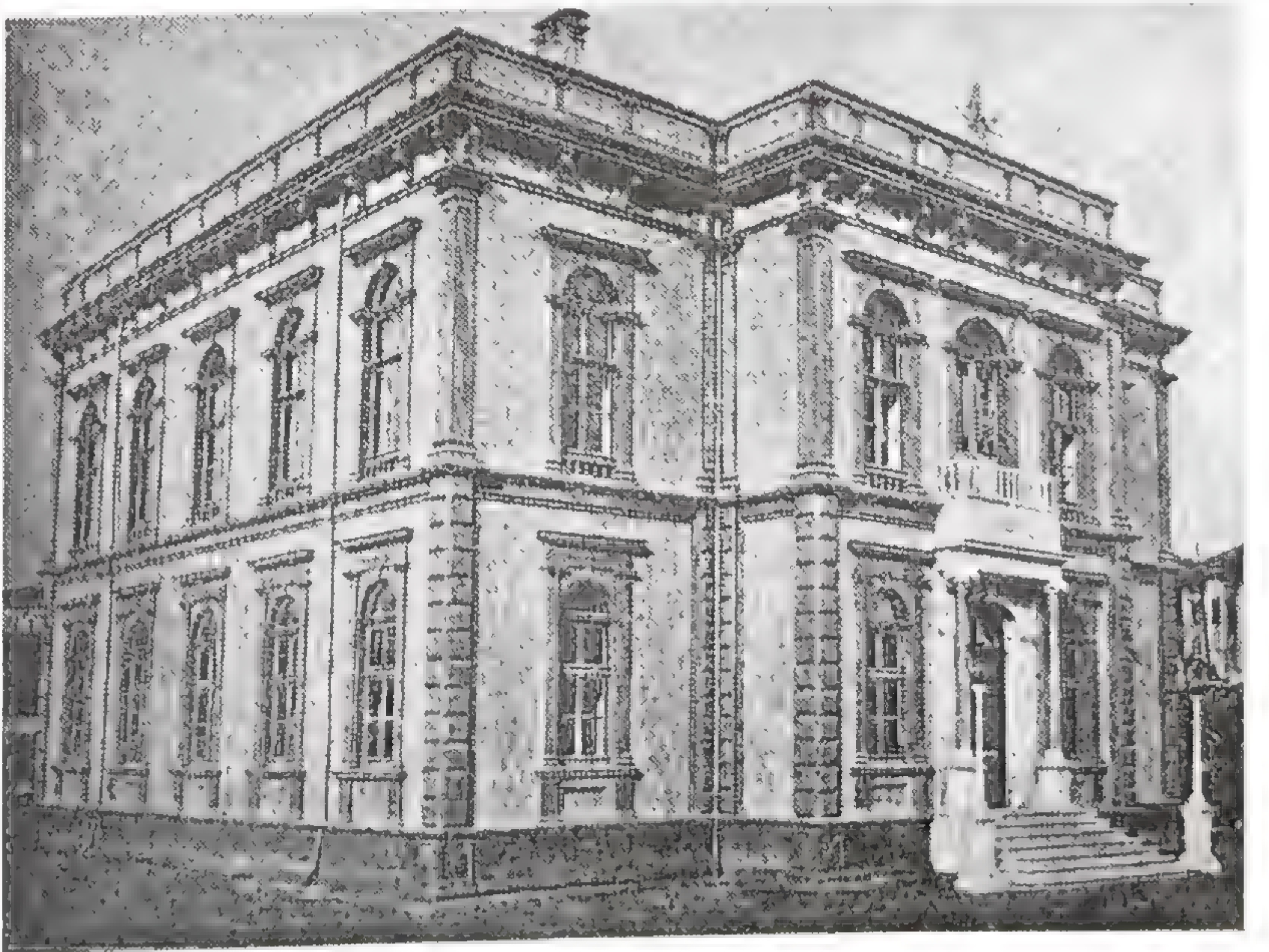
Sal-name: “Belli konulara ilişkin ve yıldan yıla çıkarılan dergi, kitap” olarak tanımlanabilir.

Edirne salnameleri de, 19. Yüzyılın sonları ve 20. Yüzyılın ilk yıllarını kapsayan çok önemli bilgilerle doludur.

Biz, önceki sayılarımızda (sayı 8,15) Edirne Belediyesi-ni konu eden ve belediye baş-

kanları ile azalarını aktaran yazımıza bir ek olarak bu kez; belediyeye gönderilen resmi yazılardan örnekler Türkçeleştirdik.

Dönemin Edirnesi'ne ışık tutan ve belediye çalışmalarını sergileyen benzer araştırmaları önümüzdeki sayılarda da sürdüreceğiz.

**1-EMİRNAME-İ SANİ* 299 NO'LU VE 1389
TEŞRİNİ SANİ TARİHLİ YAZI:**

Şehirlerin düzenlenmelerinin ve mezbahaların
yapılarının belediyeye ait olduğu hakkında

**2-EMİRNAME-İ SANİ 48 NO'LU VE 3. AĞUSTOS
1392 TARİHLİ YAZI:**

Memleket baytarlarına (Veteriner Hekimlerine)
Belediye Meclisinden 750 kuruş maaş verilmesi ve
bunların alet ve edavalarının tedarik edilmesi hk.

**3-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 41 NO'LU VE 10:
TEMMUZ. 392 TARİHLİ YAZI:**

Kuduz hayvanların mezbahalarda zai (yok) edilmesi
hk.

**4-EMİRNAME-İ SANİ 75 NO'LU VE 31.
TEŞRİNİEVVEL 393 TARİHLİ YAZI:**

Vilayete Belediye Kanunnamesinin gönderildiği ve
kanunnamede belirtilen hükümlere uyulması hk.

**5-MALİYE NEZARETİNDEN 376 NO'LU VE 17.
KANUNUEVVEL 390 TARİHLİ YAZI:**

Daire-i Belediye sandıklarına terk edilen veya bırakılan
gelirlerin yetim çocuklara ve fakir halka verilmesine dair.

6-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 132 NO'LU VE 21. KANUNİ EVVEL 302 TARİHLİ YAZI:

Memleketlerine dönmekte olan Redif Taburlarının dönüşleri sırasında hastalanan askerlerin, belediyelerce tedavi edilmeleri hk.

7-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 192 NOLU VE 23. TEMMUZ 304 tarihli yazı:

Çocukların zamanında aşılanmasına hükümet ve belediye memurlarınca dikkat edilmesi hk.

8-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 4 NOLU VE 7. MART 311 TARİHLİ YAZI:

Belediye reislerinin her iki senede bir seçilmeleri hk.

9-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 175 NOLU VE 24. KANUNİ EVVEL 310 TARİHLİ YAZI:

Kuduz hayvan tarafından ısırılmalardan dolayı İstanbul'a gönderilecek olanların ihtiyaçlarının ve yol paralarının belediyelerce karşılanmasına dair.

10-EMİRNAME-İ SANİ 69 NOLU VE 23. EYLÜL 97 TARİHLİ YAZI:

Belediye dairelerinin gelir ve gider defterlerinin divan-ı muhasebadatta incelenmesi için her yıl dahiliye nezaretine gönderilmesi hk.

Yapıt Adı; Çoşku-2 başvurusu ile "Çin Seddi Uluslararası Spor"
1985 Edirne Kızak Yarışmaları fotoğrafı başarılı fotoğrafla

Fotoğrafları Yarışması"na katılan Ecz. Cantekin Tülümen'in
aralarında yer almış ve Uluslararası sergiye konmuştu.

11-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 56. NOLU VE 7. HAZİRAN. 313 TARİHLİ YAZI:

Belediye Meclisi azalığında süresi dolanların veya karar ile ihraç edilenlerin çıkarıldıkları seneye özgü olmak üzere tekrar seçilmemesi hk.

12-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 140 NOLU VE 9. TESHİRİEVVEL. 313 TARİHLİ YAZI:

Belediye Hekimlerinin maaşatalarının meclis idaresinden verilmesi hk.

13-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 62 NOLU VE 16 TEMMUZ. 304 TARİHLİ YAZI:

Şehir ve kasabalarda Belediye Daireleri tarafından inşa olunan gaz anbarları yönetmeliği hk.

14- EMİRNAME-İ SANİ 77 NOLU VE 5. NİSAN. 94 TARİHLİ YAZI:

Belediye meclisi kararıyla alınmakta olan yüzde bir konturat harcının belediyelere terk edilmesi hk.

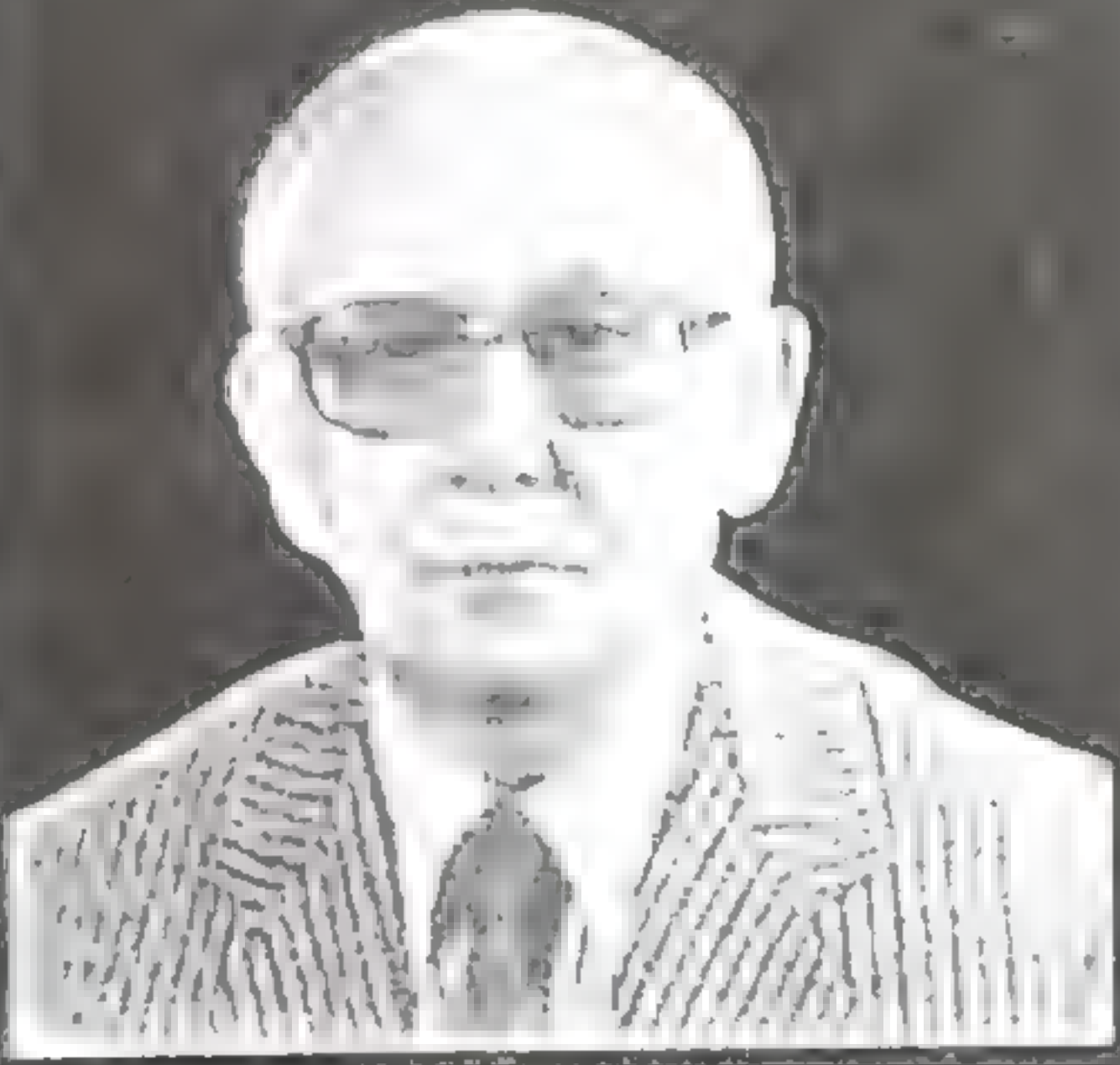
15-EMİRNAME-İ SANİ 68 NOLU VE 26. Temmuz. 394 tarihli yazı:

İşçilerin maaş ve yolluklarının belediye sandıklarından verilmesi hk.

16-DAHİLİYE NEZARETİNDEN 87 NOLU VE 16 TEMMUZ 312 TARİHLİ YAZI:

Belediye mühendisliklerine Mekteb-i handese-i mülkiye mezunlarından alınması hk.

EDİRNELİLER!.. TARİH BÖYLE Mİ KORUNUR?

Erdoğan Gökçe-Edirneli
Fatih Emekli Hukuk Hakimi

Her yaz memleketim Edirne'ye giderek çok uzaklarda kalan çocukluğumu, gençliğimi, tekrar yaşamaya çalışıyorum. Geçen yaz gittiğimde, küçük oğlumla birlikte görülecek yerleri gezdik. Bu arada Selimiye Camii'ne de gittik. Vaktiyle babamla birlikte yaşadığım bir anıyı, küçük oğlumla da birlikte, yaşamak istemiştim. Oğlum Matematik Fakültesi mezunudur...

Rahmetli babam, Ahmet İhsan Gökçe, Selimiye Camii'nin altında, belediyenin az yukarısında olan Gazi İlkokulu'nun Müdürü idi. İlkokulda okuduğum, 40'lı yıllardan birinde öğle yemeği dönüşü: "Gel Selimiye Camii'nin içinden geçelim. Sana, önemli birşey göstereceğim" dedi. Kible kapısından bahçeye girdik. Orada yer Arnavut kaldırımını döşelidir. Bu kapıdan girilince sağ ve solda iki duvar minberin arkasına doğru uzanır. Minber arkasına gelince, yol sağ ve sola ikiye ayrılır ve duvar, yine sağa ve sola doğru gider. İşte bu sağ ve solda Osmanlı Edirne'sinin önemli kişilerinin mezarları

bulunur. Sağda bir kubbe altında bir şehzade yatar. Minberin arka kısmına gelince babam beni kaldırdı. Soldaki bölümün köşe kısmına duvarın üzerine çıkardı. Bana: "Bak içeriye, ne görüyorsunuz?" deye sordu. Çocukum. "Baba bir şey göremedim" deyince, "Bak, toprağın üzerinde ufak mermer mezar taşları var. Görmüyor musun?" şeklinde ısrar etti. Bu defa daha dikkatli baktım. Gerçekten çimlerin kapladığı alanda, yerden 50-60 cm. kadar dışarı çıkmış, kalınlıkları en fazla 10 cm, belki de o kadar olmayan mezar taşlarının bulunduğunu gördüm. Ancak çocuk akli, yine ne oldukları iyice anlayamadım. Soran gözlerle babama bakınca, babam bana, Sultan Fatih'in Kanunnamesini ve saltanat için şehzadelerin boğduru olarak öldürüldüklerini ve bu mezar taşlarının vaktiyle kendilerine çok ufak yaşlarda kıyılan şehzade mezarları olduğunu anlattı. Yanlış anımsamıyorsam bunların 26 adet olduğunu söyledi. Babamın anlattıklarını, çok büyük üzüntülerle dinlemiş-

tim. Oradan her geçişimde o çocukların kara yazgılarını, içimde büyük üzüntülerle taşıdım. Hala da aynı hislerle doluyum.

Evet oğluma; "Bak içerde ne görüyorsun?" demeden bir de ne göreyim, Şehzade mezar taşları yerinde yoktu.. Etrafıma bakındım. Soracak kimse de yoktu.

* * *

Oradan kalktık, Edirne Lisesi yıllarında 4 sene yan yana oturduğum çok sevdiğim arkadaşım tarihçi Oral Onur'a gittik. Olayı ona anlattım. Sordum. Cevabı enteresandı: "Yok ettiler be ağacığım..." dedi. Kim bunlar deyince bilemediğini söyledi....

* * *

İnsanlık tarihinde bir başka kişi yok ki sülalesine mensup çocukların, gelecek iktidarları için öldürülmelerini yasa haline getirsin... Bunu yapan tek kişi hemşehrimiz Fatih'tir. Onu tarihe bırakalım. Fatih Edirne'de doğdu. Toplarını Edirne'nin Tophane Bayırına çıkarken, Asmalı Sokağın karşısındaki çıkmaz sokağın çevresindeki Tophanesi'nde döktürdü. Edirne Müzesinde görülen o büyük beyaz taş güller o alana sonradan kurulmuş evlerin yıkımı sırasında temellerinin altından çıktılar. Temel taşı olmalarını babam önledi. Liseden sınıf arkadaşım Tatar Emin'in babası yıkıcı idi. Yıkacağı evlerin temelinde bulunduğu güller arabaya koymuş götürüyormuş. Babamla yolda karşılaşmışlar. Güller görünce anlamış. "Nereden buldun bunları" deyince "Bakkalbaşının evini yıktım. Bodrumundan çıktı, inşaata götürüyorum" diye yanıtlamış. Babam ona: "İnşaata

gitmiyorsun! Müzeye gidiyoruz. Bunların ne olduğunu anlamadın mı?" deyerek açıkladığında "Peki hocam" yanıtını almış. Edirne Müzesi'ne götürüp teslim etmişler...

* * *

Ancak; o zavallı, kara yazgılı çocukların mezar taşlarını kaldıranlar! Bunu neden yaptınız? Söyler misiniz? Neyi, kimden saklayacaksınız? O çocukların taşlarını kaldırarak onları bir kere daha öldürdünüz? Bu mezar taşları birer tarih anıtıdır. Tarih bu çocuklarının adlarını, hangi ana babaların çocukları olduklarını bilmektedir. Bunları yok etmeye

kimsenin hakkı yoktur! Mezar taşlarını yok edenleri ve yok etme nedenlerini tahmin ediyorum! Bunların Osmanlı hayranı ve Osmanlı'nın kusurlarını saklama gayreti içinde olduklarını biliyorum! Böyle milliyetçilik olur mu be? Üstelik Osmanlıyı tanımıyorlar. Osmanlı sizleri, bizleri, dedelerimizi adam yerine bile koymadı! Bu gerçeği nasıl unutturursunuz?

Bu taşları bulmak ve yerine koymak Edirne'de kamu görevi yapanların boyunlarına vebaldir. Bunları bulmaz ve yerlerine koymazsanız, tarih sizleri affetmeyecektir!

Selimiye bahçesinde III Ahmet'in oğlu Şehzade Selim'in kubbeli mezarı.

EDİRNE KONAKLARI(2)

Dr.Saadet Yardım

Cevdet Paşa'nın Konağı

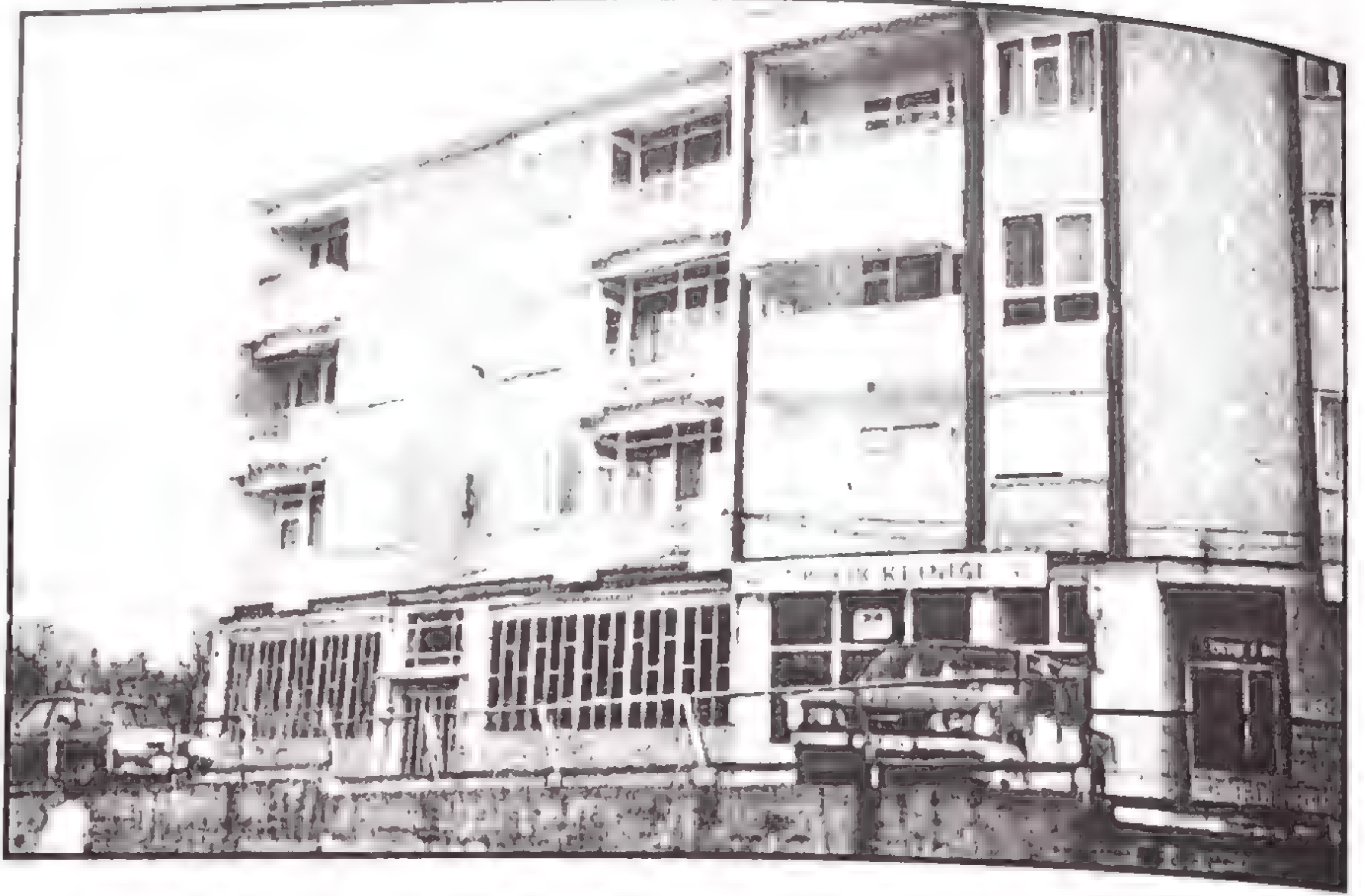
Kıyık bayırında halen harap halde bulunmaktadır. Cevdet Paşa ailesinden Haşim İşcan ve onun ablası Münire Hanım ve kızları öğretmen Sabiha Hanım oturmuştur. Belediye başkanlığı döneminde Güngör Mazlum binayı ele almış, çocuk yuvası yapmak için uğraşmıştır. Ne yazık ki Sabiha Öğretmen kolaylık göstermemiştir. Sabiha Öğretmenin ölümünden

sonra kızkardeşleri ve yeğenleri koruyamamışlar, bugünkü bakımsız hale gelmiştir. Alt katta dört oda, büyük bir salon, mutfak, çarşı hamamı gibi kubbeli ve tamamı mermer bir banyosu vardır. Üst katta da büyük bir salon üzerine odalar mevcuttur. Ön bahçesinden de yol geçmiş, demir parmaklıklı duvarlar yok edilmiştir. Arkada çok büyük bir bahçesi vardır.

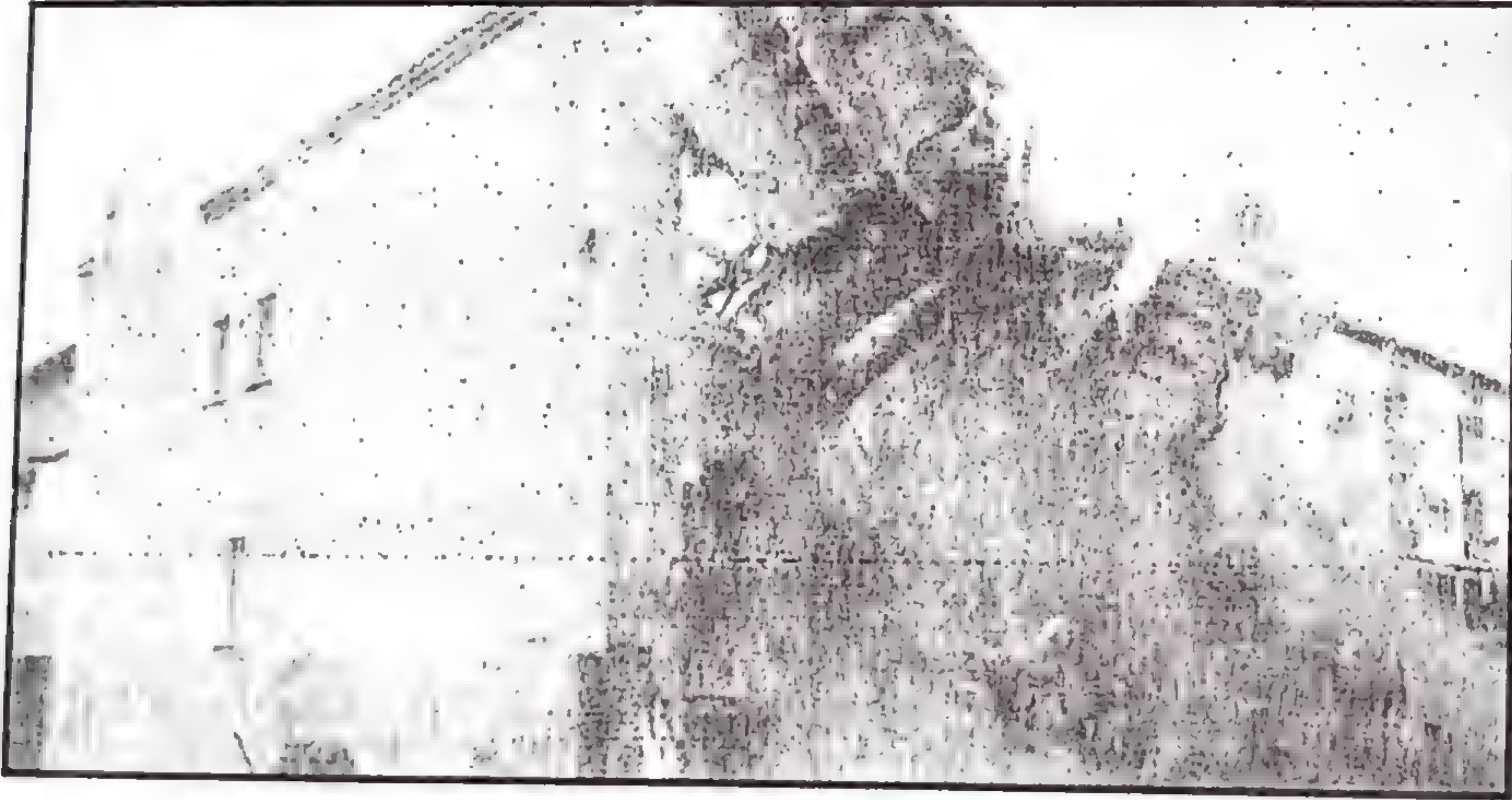

Defterdar Emin Bey'in Konağı

Kıyık Verem Hastanesi karşısında, Fikret Bey'in (Önder) evi olup son zamanlarında kiraya verilmiştir. Bir süre sonra ise otel olarak kullanılmıştır ve kalorifer de yapılmıştır. Yakın geçmişe kadar güzel bir konaktı. Yıkılmış yerine muazzam apartman yapılmıştır.

Horozlu Konağı

Akil Paşa'nın konağı olup Kıyık bayırının başında bulunmaktaydı. Başöğretmen İhsan Bey ve eşi Zehra Hocanım uzun zaman oturdular. Sonra Almanca öğretmeni Mesut Bey ve eşi Nedret Hanım, satın aldılar. Yol genişletmesi gerekçesiyle 1995'te yıkıldı

Fotoğraf binanın yıkılış anını gösteriyor..

İbrahim Bey'in konağı

Kurşunlu fırın semtinde, İzzet Bey sokağında bulunan konakta 14 oda, beş salon, yaver hamamı, külhan odası vardı. Külhan odasında ocak ve ocağın üzerinde haznesi vardı. Ocakta odun yakılır, haznede ısınan sular banyonun çeşmelerine gider. Hamam, zemin ve etraf tamamı mermerlerle kaplıydı. Hamamın üstü kubbeli ve ışık gelmesi için ufak ufak camları

vardı. Mermer kurnası olup, kurnanın iki tarafından beyzi şekilde duvarda mermer masacıklar vardı. Banyonun yanında soğukluk denen oda olup, mermer kaplı olup, mermer masa gibi kısımları vardı. Oturmak için bir basamakla çıkılan set bulunmaktaydı. Üzerine minder konup, orada giyinip soyunurlarmış. Hamamdan soğukluğa çıkılan yerde hücre gibi bir kısım var.

Hamama bakan kısmı camdır. Oraya lamba konur, hamam bu suretle aydınlatılır. Böylece lambaya su sıçramamış olur. Ev banyoya bir koridorla bağlıdır. Tuvalet koridorun başucundadır. Koridordan hamama çift kapı ile girilir. Kapıların üstleri yuvarlaktır. Oradan da hamam içine yine çift kapı ile girilir. Koridor bir aralığa açılır, oradan tuvalete gidilir.

EDİRNE'NİN SİT ALANLARI

DOĞAL SİT ALANLARI

1-08.11.1990/796 II. Derece

a-Pazarkule Devlet Ormanı

b-Asker Söğütlüğü Devlet Ormanı

c-Karaağaç Söğütlüğü Devlet Ormanı

d-Sarayıçi Tavuk Ormanı

2-04.04.1991 / 861 I.Derece

Sarayıçi Tavuk Ormanı

3-16.05.1991 /890 I.Derece

İpsala-Karpuzlu ve Koyuntepe köyleri

Pamuklu Gölü Mevkii, Gala Gölü çevresi.

4-10.05.1992 / II. Derece 1733 Sayılı

Kararla

Keşan-Eriklide Gala-Tuzla Gölü

5-07.05.1992 / 1121 II.Derece

Enez-Dalyan-Taşaltı-Işık ve Tuzla Gölleri ile

Büyük Gala Gölü ve çevresi.

6-21.03.1997 / 3821 I.Derece

Tarihi Karaağaç Yolu ve yolun her iki tarafı.

7-19.09.1996 / 3383 I. Derece

Meriç-Nasuhbey Köyü-Tekke Bayırı mevkii

8-19.09.1996 /3379 I. ve II. Derece

Keşan ve Enez sahillerini oluşturan Saros Körfezi

9-17.03.1995 / 2322 I.Derece

Enez-Sultaniçe de Karagöl

10- 25.09.1997 / 4218 I. Derece

Merkez-Tunca Nehri; Avarız-Yolüstü-Hatip

Köy-İğnesi Köy ile Değirmenyeni Köyü arasında kalan alan

11-05.03. 1998 /4522 I.Derece

Keşan sınırları içinde, Kale boğazı deltasından başlayarak tescilli sahil hanı kalıntısı, uzunkum-küçükkoy ve toplar (Ulkbaba) tepesini içine alan bölge.

ARKEOLOJİK SİT ALANLARI

1- 19.09.1988/83 -III.Derece

Enez Selimiye sokakta(Mozaik-Heykel-Sikke) bulunan yer

2-20.01.1989 /30-I.Derece

Lalapaşa Hacılar Köyü Dolmen ve Menhirleri.

3-10.02.1989 /225 - I.Derece

Enez Büyük ve Küçük Sancaktepe Tümülüsleri

4-10.05.1990 / 665 I. ve III. Derece

Edirne, merkez-Eskikadın Köyü kalıntıları

5-04.04.1991 /855 I.Derece

Lalapaşa-Çömlekakpınar-Kırıkköy Menhir Mezarlığı

6-21.11.1991 /1005 I. ve III.Derece

a-Enez Antik Kenti

b-Çataltepe Tümülüsü

c-Hocaçeşme Höyüğü

d-Yeniceköy Manastır Mevkii

e-Çavuşköy Manastır Mevkii

7-16.09.1992 / 1218 I. Derece
Enez taban mozayığının devam ettiği 3-4-5-7
parseller

8-05.05.1993 / 1393 ve 2134 I.Derece
Keşan-Mecidiye Bizans Kalesi.

9-05.05. 1993 / 1394 I.Derece
Keşan-Mecidiye Bizans Kalesi.

10-14.10.1978 / 10729
Uzunköprü-
a-Mezarlık-Keşan Yolu üzerinde
b-Mezarlık -20 P-1b pafta, 286 ada,

11-20.05.1993 / 1417 I.Derece anıt eser.
Uzunköprü Altinyazı Köyünde Harala Kalesi
kalıntıları.

12-11.10.1996 / 3421 I. ve III.Derece
Süloğlu-Ortadeğirmen Mevkiinde Kocatepe
Tümülüsü
I.Derece 1695-1696-1708-1710 parseller
III.Derece 1690-1691-1692-1693-1694-
1709-1711 parseller

13- 09.06.1995 / 2500 I.Derece
Merkez-Süloğlu yolu Dörtkaya Mevkii,
Yıldıztepe Tümülüsü
215 pafta, 68 parsel

14-17.03.1995 / 2312 I.Derece
Süloğlu-Geçkinli Köyü arası. 4 Tümülüs

15-21.03.1997 / 3822 I. Derece Arkeolojik
Edirne Tarihi Sarayı(Sarayların olduğu
alan)

16-Eğribük- I.Derece

ANIT AĞAÇLAR

1-08.10.1992 / 1246
Uzunköprü, Yağmurca-Çöpköy Yolu
üzerindeki bir adet ağaç.

2- / 1281
Bir adet Dışbudak ağacı, Çeşme, kuyu ve
teknesi(Selvili Hadım Ağa Çeşmesi)

3- /1119
Uzunköprü, Şehsuvarbey Camii
bahçesindeki bir adet dut ağacı.

4-10.04.1992 / 1101
a-Merkez Gazi Parkı- 2 adet
b-Söğütlük(otoparkta) 2 adet
c-Söğütlük Askeri Parkta 1 adet
d-Lalezar bahçesinde 1 adet
e-Meriç Köprüsü ucunda 1 adet

5-05.05.1993 / 2322
Enez-Hasköy'de anıt ağaçlar 3 adet

7-19.09.1996 / 3383
Meriç, Nasuhbey Köyü, Tekke Bayırı
Mevkiinde 17 adet Meşe ağacı.

*Meriç,
Nasuhbey Köyü'ndeki
Sancak Ağacı*

HASANOĞLAN'DAN ATATÜRKLÜ BİR ANI

Sefer Hakkı TUNCA

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nü kurmaya giden 6 grup okuldan ilki olan biz Kepirtepe öğrencileri için Hasanoğlan Köyü, yakından görüp yaşadığımız ilk Anadolu köyüydü. Bizlere götürüldüğümüz bu yerin en iyi köylerden biri olduğu söylene de, Trakya'daki bütün binaların geleneksel çatısı olan kiremitli

evlerinden gelen bizler; çatısız ve kiremitsiz evleriyle, Hasanoğlan'da hayalkırıklığına uğramıştık.

Sonraki günlerde, kuzeyde ve sanki çok yakınmış gibi görünen bir başka köy; biz, meraklandırmaya başlamıştık. "Acaba orası bu köyden farklı mıdır?" diye kendi kendimize sorar olmuştuk.

Bir hafta sonu arkadaşım Fettah'la, o köye gitmeyi kararlaştırdık. Zaten hafta sonlarında izinli sayılırdık ve isteyen arkadaşımız okulda kalır, müzik aletlerini çalmayı öğrenir veya bilgisini geliştirirken; isteyen, okul dışına gidebilirdi.

O günlerde Ankara'ya bile gidenler vardı...

* * *

Sonunda yola koyulduk... Ama; köy hiçte bize önceden görüldüğü gibi, yakın değildi. Uzunca bir yürüyüşten sonra köye yaklaştığımızda, meyve ağaçları bulunan çok geniş bir alanla karşılaştık. Yüzlerce armut ağacı vardı ve biz yere dökülmüşlerinden armut topladık.

Bu kadar çok meyve ağacı ilgimizi çekmiş, bizi meraklandırmıştı.

Acaba kim yetiştirmişti, kime aitti?

* * *

Köyde bir kahveye girdik. Bizi hoşladılar.

Çaylar içildi ve sorduk:"Bu

Birleşen eller... Kepirtepe Köy Enstitüsü öğrencileri Hasanoğlan'da.

Hasanoğlan Köyü ve köylülerle birlikte bayram kutlaması.

meyve ağaçları kimindir?"

"Köyündür, köylünün ortak malıdır." yanıtı verildi ve açıkladılar: "İsteyen gider, istediği kadar toplar; yer veya köy dışına götürür, satar."

Ancak daha da meraklandığımızı anlayan yaşlı bir köylü söze girdi ve şunları

anlattı bize:

"Atatürk bir gün Ankara'da ziraat okulunu ziyaret eder. Sınıfın birine girdiğinde görür ki; öğrenciler ellerinde veya sıralarının üzerinde fidan çubuklarıyla ilgilenmektedirler.

Öğrencilere fidan aşılması öğretilmektedir, yani...

Durumu gören Atatürk, bu uygulamanın yetersiz olduğunu; asıl eğitimin gerçek ağaçlar üzerinde verilmesi gerektiğini söyler. Ve en kısa zamanda, yörede yabancı ağaçların var olduğu bir yer bulunarak, aşılama uygulamasının burada yapılmasını ister.

İşte bu ağaçlar, armutlar o uygulamaların ürünüdür."

* * *

Biz köyden dönerken atletlerimizi çıkarıp torba gibi kullandık ve çok miktarda armut topladık.

Okuldakiler, bu armudu bol köyü, böylece, bizden öğrenmiş oldular...

Sonraki günlerde, hiç durulur mu?

Şimdi adını anımsayamadığım o köye gidenlerin sayısı birden artıvermişti...

Görevini bitiren Kepirtepe Köy Enstitüsü öğrencileri Kepirtepe'ye dönmek üzere Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nden ayrılıyorlar.

Edirne Türküleri

Derleyen: Yrd.Doç.Dr.Ratip Kazancıgil

KARCIĞAR TÜRKÜ

Ka ra ku şun yük sek ten dir o yu nu o
yu nu a ma n S A Z De ğ me bir şa
hi ne de ver mez pa yı nı pa yı nı a ma n a ma
n De ğ me bir şa hi ne de ver mez pa yı nı pa yı nı

KARA KUŞUN YÜKSEKTENDİR OYUNU

Kara kuşun yüksektendir oyunu aman
Değme bir şahine vermez payını aman
Alamadım şu yosmanın (ben yârimin) huyunu aman

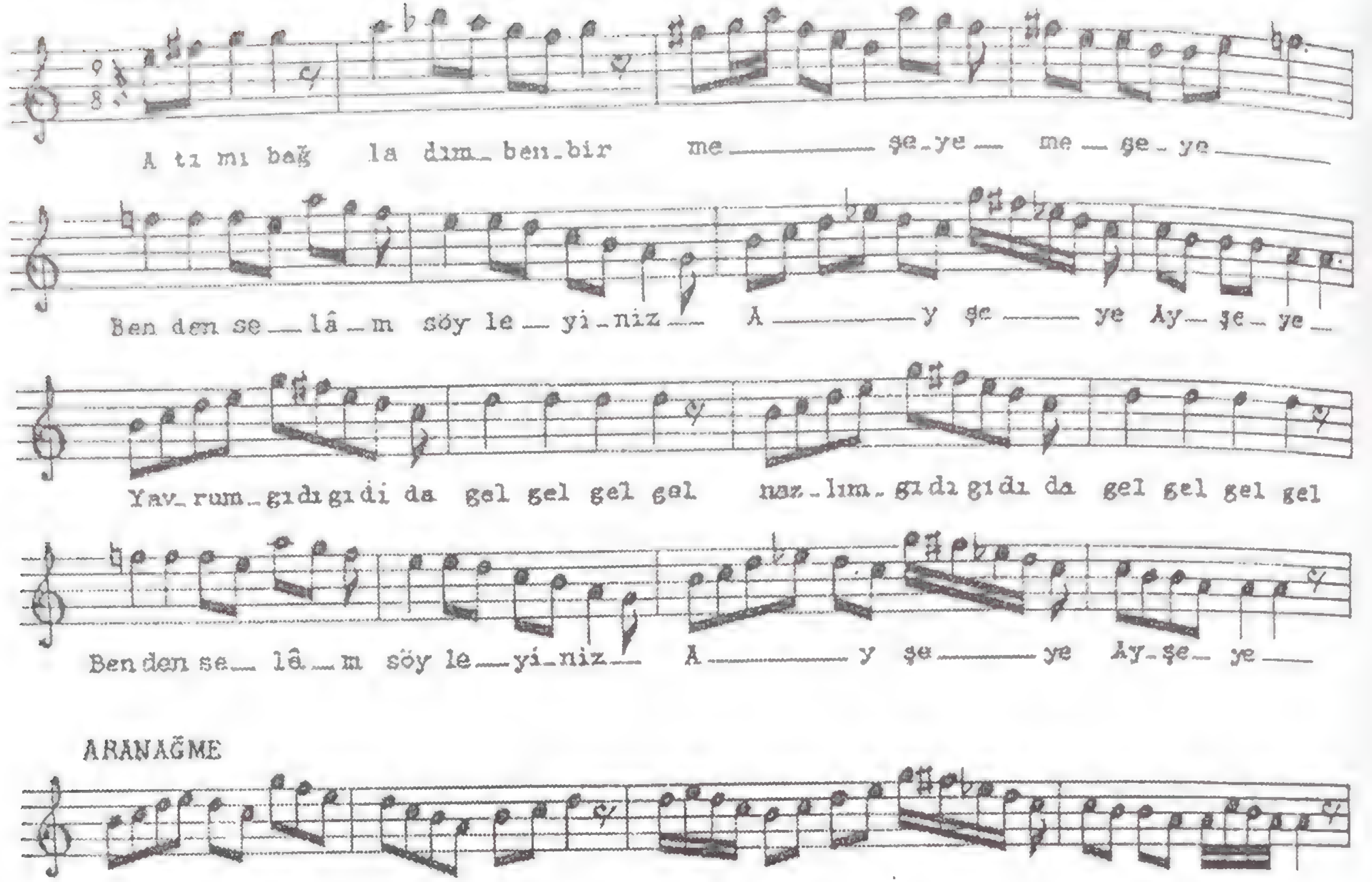
Nakarat:

Kesme hanım kâküllerin merd olur
Eller sarar yar yüreğime dert olur

İstanbul'a vara gele usandım aman
Ayağıma diken battı gül sandım aman
El oğlunu ben kendime yâr sandım aman

Nakarat

KARCIĞAR TÜRKÜ

A tı mı bağ la dım ben bir me — se — ye — me — se — ye —

Ben den se — lâ — m söy le — yi — niz — A — y — se — ye Ay — se — ye —

Yav rum — gıdı gıdı da gel gel gel gel naz — lım — gıdı gıdı da gel gel gel gel

Benden se — lâ — m söy le — yi — niz — A — y — se — ye Ay — se — ye —

ARANAĞME

ATIMI BAĞLADIM BEN BİR MEŞEYE

Atımı bağladım ben bir meşeye
Benden selâm söyleyiniz Ayşeye
(Benden selâm edin gelin Ayşeye)

Nakarat:

Yavrum gıdı gıdıda gel gel gel gel
Nazlım gıdı gıdıda gel gel gel gel

Atımı bağladım ben bir ormana
Benden selâm söyleyin ağalar Osmana

Nakarat

KIRKLARELİ MANİLERİ

Zekeriya KURTULMUŞ
Kırklareli İl Kültür Müdürlüğü
Folklor Araştırmacısı

KIRKLARELİ HAKKINDA

Kırklareli; Marmara Bölgesi'nin Kuzey-Batı'sında 6550 Km.2 yer kaplayan, Istranca Dağları ve Ergene Ovası üzerinde, Kuzeyinde Bulgaristan, Kuzey-Doğu'sunda Karadeniz, Güney-Doğu'sunda İstanbul, güneyinde Tekirdağ, batı'sında Edirne ile sınır oluşturmaktadır.

1997 nüfus sayımına göre 313.515 kişilik bir nüfusa sahip olan Kırklareli; günümüzde merkez dışında Babaeski, Demirköy, Kofçaz, Lüleburgaz, Pehlivanköy, Pınarhisar ve Vize olmak üzere 7 ilçesi ve bunlara bağlı 179 köyü, 18 beldesi ile şirin bir Marmara Bölgesi ilidir.

Kırklareli tarihinin yörede yapılan arkeolojik kazılardan elde edilen bulgulara göre M.Ö. 6000'lere kadar uzandığı anlaşılmaktadır.

Yörede Türk hakimiyeti 1363 yılında Osmanlılar ile başlamıştır. Bu yıllardan itibaren Osmanlı hakimiyeti Balkan Yarımadası'nın birçok bölgesinde etkili olmuş, buralara Anadolu'dan gelen Türkler yerleştirilmiştir. Ancak 19. y.y. dan itibaren Türkler'in yaşadığı Balkan Yarımadası'nda bağımsız devletlerin kurulması ile başlayan, halkın "93 Harbi" dediği 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ile Balkan Yarımadası'ndaki kaybedilen topraklardan gelen göçmenler Kırklareli ve köylerine de yerleşmeye başlamışlardır.

Bu göçler ve göçmenlerin

Kırklareli ve köylerine yerleşmeleri 1912-1913 Balkan Harbi sonunda, 1924'lerdeki mübadelede, 1935-1938 yılları arasında, 1950, 1968, 1974 ve 1989 yıllarında da devam etmiştir. Bu göçmenlere yöremizde "Muhacir" denmekte olup, bunlar da kendi aralarında Pomak, Boşnak, Çıtak, Dağlı, Serezli, Rodoplu, Çerkez gibi isimlerle anılmaktadır. Yerli olan halka da "Gacal" denmektedir.

* * *

Maniler; yazarları bilinmeyen, anlatılmak istenen tema genellikle son iki dizesinde yer alan, konuları aşk, özlem ve ayrılık olan, kafiye düzeni (a,a,b,a) şeklindeki anonim folklor ürünleridir.

Yöremizde yaratılan maniler yukarıda bahsettiğimiz halk tarafından anonim olarak yaratılmış, meydana getirilirken de sevgi, aşk, güzellik, ayrılık, kıskançlık gibi konular işlenmiştir. Ayrıca manilerde o yörenin özelliklerini yansıtan yapıları, vasıtaları, meslekleri, sebzeye ve meyveleri ile yörenin coğrafi isimlerini de görmek mümkündür.

Yöremizde maniler henüz televizyon ve modern ulaşım araçlarının hizmetimize girmediği, günümüzden 40-50 yıl önceleri uzun kış gecelerinde evlerde düzenlenen gecelerde, kiraz eğlencelerinde, genç kızlar tarafından söylenmekte idi. Ayrıca hasat zamanında bir kişinin komşularını mısır soy-

mak, gündöndü çekirdeği çıkarmak, koyun yapağı kırmak için yardıma çağırdığında, akşam ev sahibi tarafından verilen yemekten sonra da maniler söylenir eğlenilirdi.

* * *

Bölgemizde halen devam eden ve mani söylenen şenlikler; Yeşil Perşembe, Kakava ve Hıdrellez şenlikleridir. Özellikle Hıdrellezde geceden gül ağacının dibine bir çömlek konmakta, bu çömleğe genç kızlar ve kadınlar tarafından düğme, yüzük, küpe gibi kendilerine ait bir süs eşyası atılmakta ve çömlek su ile doldurulmaktadır. Süs eşyası çömleğe atılırken de niyet tutulmaktadır. Niyet çömleği de denilen bu çömleğin ağzı kapatılır ve hıdrellez sabahı çömlek açılarak küçük bir çocuğa çömleğe akşamdan atılan genç kız ve kadınlara ait süs eşyaları birer birer çektilir. Çömlekten çıkan bir süs eşyasına karşılık mani bilen genç kız ve kadınlardan birisi de mani okur. Okunan mani, çömlekten çekilen süs eşyası kime ait ise ona söylenmiş olur. Her maniden sonra gülüşmeler ve çeşitli yorumlar yapılarak o kişiye takılmalar olur. Ayrıca düğünlerde de genç kızlar tarafından karşılıklı olarak darbuka, tef, daire gibi müzik aletleri çalınarak ta mani söylenmektedir.

Yöremize ait manilerden bazı örnekleri şu şekilde verebiliriz.

1. Bahçelerde labada
Oynarlar abla kada(1)
Bir boydadır ikisi
Sevinsin aga kada.(2)
(Sevda Yesim)
2. Orak biçerim burda
Tam da orak ayında
Yarimin mektupları
Samanlık saçağında
(Sevda Yesim)
3. Mezarlık arkasında
Pembe gül yakasında
Bana mektup yaz yarim
Koyunlar arkasında
(Filiz Özçelik)
4. Ak bezler başımızda
Oğlanlar karşımızda
Bakın oğlanlar bakın
Askerlik başınızda
(Selda Yesim)
5. Zeytin kara ben kara
Verme zeytine para
Gel yarim konuşalım
On bire çeyrek kala.
(Selda Yesim)
6. Kuyunun kovasıyla
İpiyle urganıyla
Yalnız yatan sevgilim
Konuşur yorganıyla.
(İsmigül Bükülmez)
7. Mani atarım sana
Darılma yarim bana
Ne dedim de darıldın
Hiç bakmıyon bu yana.
(Azbiye Çetinkaya)
8. Pancar aralarına
Girmem sıralarına
Kara gözlü yarimi
Vermem başkalarına
(Selda Yesim)
9. Kırklareli İnece
Katma kumu kirece
Sanma seni unuttum
Rüyamdasın her gece.
(Selda Yesim)
10. Bahçelerde börülce
Oynar gelin görümce
Görümce sevinmez mi?
Ağbisi evlenince.
(Azbiye Çetinkaya)
11. Koyunbaba İnece
Katma kumu kirece
Benden umudu kesme
Arabaya binince
(Ülbiye Kurtulmuş)
12. Mektup yazdım latince
Oku yarim bitince
Ben sana gönül verdim
Yer altına girince.
(Ülbiye Kurtulmuş)
13. Asker oldum piyade
Bu gün aşkım ziyade
Evlilerin sevdası
Bekarlardan ziyade.
(İsmigül Bükülmez)
14. Siyah çoraplar dizde
Bu akşam kızlar bizde
Yarim gelmiş deseler
Kolumda saat müjde.
(Ayşe Özdemir)
15. Altın dişim kanadı
Sevda bize yaradı
İkimizin sevdası
Bir kazanda kaynadı
(Selda Yesim)
16. Uzun tarla yulafı
Kim çıkardı bu lafı
Çok canım sıkılıyor
Açın poyraz tarafı
(İsmigül Bükülmez)
17. Atlı geliyor atlı
Boyunu kıravatlı
Ceyda'yı kaçırmış
Bir muşmula suratlı
(Ayşe İkiz)
18. Mendilimin yeşili
Ben kaybettim eşimi
Çıksam dağlar başına
Arasam yoldaşımı.
(Filiz Özçelik)

19.Masa üstünde bıçak
Sandım beni vuracak
Teyze kızın yakında
Kocaya mı kaçacak?
(İsmigül Bükülmez)

21.Entarim neolacak
İlle yandan olacak
Babamın son damadı
İlle subay olacak.
(Selda Yesim)

23.Ak yaşmak kara yaşmak
Tarlalarda çalışmak
Ne hoş oluyor yarım
Karşı karşı bakışmak.
(İsmigül Bükülmez)

25.Altın tas altın tarak
Olduk sıladan ırak
Eğer beni seversen
Postaya mektup bırak.
(Ülbiye Kurtulmuş)

27.Karşıda eski değirmen
Ben değirmene giremem
Ben babamın bir kızayım
O da kaçtı dedirtmem.
(Selda Yesim)

29.Erguvanım sarkarım
Açılmaya korkarım
Yarin geldi deseler
Ölü olsam kalkarım.
(İsmigül Bükülmez)

31.Inece'ye yollarım
Sen mi yaptın kaldırım?
Benden başka seversen
Vursun seni yıldırım.
(Selda Yesim)

33.Elmayı dörde böldüm
Çamura düştü sildim
Yar senin kıymetini
Ayrı düşünce bildim.
(Ülbiye Kurtulmuş)

35.Sesim çıkmıyor sesim
Yumurta içeceğim
Kara gözlü yarimden
Nasıl vazgeçeceğim.
(İsmigül Bükülmez)

20.A olacak olacak
Su testiye dolacak
Orta yerde oynayan
Benim yengem olacak.
(Gülbiye Kurtulmuş)

22.Çarşıdan aldım bıçak
Sapından tutulacak
Oğlanların günahı
Kızlardan sorulacak.
(Filiz Özçelik)

24.Dere boyunda kavak
Sallanır salak salak
Herkesin yari gelmiş
Nerde bizim avanak.
(Ülbiye Kurtulmuş)

26.Ağaç altında orak
Aldım bir havuç toprak
Seni sevdim seveli
Oldum bir sarı yaprak.
(Ayşe Özdemir)

28.Tespihinde mercanım
Neren ağrıyor canım
Benim de var bir canım
Yar yoluna harcarım.
(Filiz Özçelik)

30.Bir parça nişadırım
Odayı kuşadırım
Benden önce evlenme
Karını boşadırım.
(Ülbiye Kurtulmuş)

32.Arabada buğdayım
Sereyim kurutayım
Ayşe gibi güzeli
Ben nasıl unutayım.
(Ayşe Özdemir)

34.Sesim çıkmıyor sesim
Yumurta içeceğim
Ortaklar melesinler
Yarimle geçeceğim.
(İsmigül Bükülmez)

36.Çarşaf mı giyeceğim
Suya mı gideceğim
Köylü yare gidip te
Rahat mı edeceğim.
(Ayşe Özdemir)

Dr. Muzaffer Sertabiboğlu

KURT EMZİREN KOYUN

Kurt insan yavrusunu emzirir mi? Emzirirmiş. Roma şehrinin sembolü olmuş Romus ve Romulus'un mitolojik efsanesi malum. Bunu gören yok, ama hikayesini bilen çok...

Ya kuzu kurdu emzirir mi? Emzirir. Bu olayı gören var, fakat, bilen pek yok...

Evet, bu olay Tekirdağ'ın Şarköy ilçesinde geçmiştir. Canlı şahidi, emekli banka müdürü

Tahsin Gülen; halen Şarköy'de yaşamaktadır.

Şarköy'ün içme suyunu sağlayan Tekke Tepesi yakınında bir ormanda 1945 yazında geçer bu olay.

Tahsin Gülen ve babası, ağustos sıcağında bağ ve bostanlarını çapalamaktan yorgun düşüp bir ağaç gölgesinde dinlenirken çoban Ahmet çıkagelir. Baba Hasan pehlivan, çobanı buyur eder ve "Git bostandan

birkaç karpuz kes getir de biraz serinleyelim" der. Karpuzlar yenilmekteyken çoban biraz suskun ve düşüncelidir. Bir süre sonra suskunluğunu bozar ve "Hasan dayı be! Sana bir şey anlatacağım. Bugüne kadar bunu kimseye söylemedim. Deli diye alaya alırlar; ama sen beni iyi bilirsin, inanırsın, sana anlatacağım." deyerek söze başlar:

"Geçen mevsim, sürümü Tekke Deresi Ormanı kıyıcığında otlatırken, o gün de, köpekler her nedense sürüye katılmışlar, ben kenarcıkta gölgede uzanmıştım ki; birden koyunlar arasında bir karmaşa, bir gürültü koptu. Ne oluyor, diye kalkıp koştum. Birde ne göreyim! Emzikli koyunumu iki iri kurt yakalamış. Birisi ensesinden dişlemiş, öbürü de kuyruğuyla koyunumun kışına vura vura ormanın içine doğru kaçırıyorlar. Oracıkta ne yapacağımı şaşırdım. Bağıramadım, saldıramadım. Kazıkçı sıçanı gibi dona kaldım. Neden sonra kendimi toparlayarak, sine sine kurtların peşinden yürümeye koyuldum. O koyunumun halcağazını bir görey-

din... Kurbanlık gibi kurtlara teslim olmuş, ne meler, ne bağırır, tıptış tıptış ormanın içerlerine doğru gider dururdu... Kurtlardan biri, bir iki kez uluyunca çalıların arasından dört tane kurt enceği (yavrusu) çıkageldi ve kurtlardan birinin bacakları arasında dolaşmaya başladılar. O anda iki kurt birden koyunumu bacaklarından kavrayıp yere yıktılar. Kurtlar koyunumun başında put gibi dururken yavrular kurdun birinin karnının altına girip çıkıyorlardı. Her halde bu ana kurt ve sütten kesilmiş ki yavrularını besleyemez olmuş, diye düşündüm. Ana kurt, bir ara, hırlayarak, bacakları arasında dolaşıp duran yavruları yere yatırılmış olan koyunumun memelerine doğru fırlatıp attı. Yavrular kaçacak oldular; ana kurt onları tekrar tekrar enseleyip koyunumun memelerinin yanına koydu. Yavrular süt kokusunu almış olacaklar ki, koyunun dolgun memelerinin önce yaladılar, sonra emmeye başladılar. Bakakaldım. Bunca yıl çobanlık yaparım, bu iş ilk defa başıma geldi! Hasan Dayı, sen gün görmüş in-

sansın, beni iyi tanırsın, bana inanırsın." deyene çobana babam: "Niye inanmayayım be Ahmet?" dedi. "Bu ibret alınacak bir şeydir ki sana nasip olmuş. Ben birşeyi merak ediyorum, bu işin sonu ne oldu? Onu anlat bakalım" deyince çoban; "Of, of!" diye göğüs geçirdikten sonra söze koyuldu. "Bir ay süreyle bu yere gizliden geldim, durumum gözledim. Kurdun biri avlanmaya giderken diğeri, koyun kaçmasın diye nöbet tutar, adeta çobanlık yaparak koyunu otlatırdı. Yavru kurtlar acıktıkça gelip süt emer, koyunum da geviş getirerek onlara analık yapardı... Ama son gidişimde ne göreyim? Sürmeli koyunumu kurtlar parçalayıp yiyorlardı. Bir manzara ki yürek dayanmaz. Gözyaşlarımı tutamadım. Bir ara yavrulara gözüm ilişti. Serpilip büyümüşler, uzakta duruyorlar ve sütünü emerek ane bildikleri koyunun etini yemiyorlardı... Birkaç gün sonra oraya bir daha gittim. Koyunumun kemikleri oracıkta duruyordu; fakat kurtlardan ve yavrularından eser yoktu..."

Nazif KARAÇAM

AKBAŞ KAHRAMANI KÖPRÜLÜ HAMDİ BEY'İN EDİRNE İZLERİ

Atatürk'ün kendisinden övgüyle söz ettiği Akbaş Kahramanı Kaymakam Köprülü Hamdi Bey, 1914 yılında Edirne Emniyet Müdürlüğü'nde görevliydi. Kırklareli eski valilerinden araştırmacı yazar Mehmet Aldan, "Köprülü Hamdi Bey'in 1912 yılında hemşehrisi Şakir Kesebir ile Kosova Vilayeti Maiyet memuru olduğunu, Balkan Savaşı üzerine orduya katıldığını, yedek teğmen olarak cephede savaştığını ve daha sonra (1914'de) Kırklareli Demirköy Kaymakamlığına atandığını yazmaktadır. O zaman Edirne Valisi Hacı Adil Bey idi.

Hacı Adil Bey'in Köprülü Hamdi'yi Demirköy'e ataması boşuna değildi. O sıra Trakya'da ve özellikle Istranca (Yıldız Dağları) içinde yer alan yerleşim merkezlerinde büyük ölçüde asayiş sorunu vardı. Balkan Savaşı öncesi

olduğu gibi, savaş sonrasında da Bulgar gazeteleri ortalığı haraca kesiyorlardı. Demirköy bölgesi çetelerin en faal oldukları yerdı. Hamdi Bey, öncelikle bu sorunu çözmekle görevliydi.

Köprülü Hamdi Bey 1880 yılında Köprülü kasabasında doğmuştu. Babası genç yaşta ölmüş bir subaydı. Bu yüzden tıpkı Mustafa Kemal gibi, dayısının yanında yetim büyümüş, Siyasal Bilgiler Okulu (Mülkiye'yi) bitirmiş, ihtiyat Subay Okulu'na gönüllü yazılarak, askerlik görevini yapmıştı. Atatürk'ün yakın çevresinden hemşehrisi Kâzım Özalp'in anlattığına göre Hamdi Bey, "Otoriter ve başarılı bir idareci, cesur bir asker, duygulu bir insandı. Şiir yazan, yağlıboya ve karakalem resim yapan, piyano, keman, ud ve tanbur çalan bir sanatkardı. Şık ve temiz giyinirdi. Zeki, bilgili, gör-

Köprülü Hamdi Bey

gülü, kibar ve nüktedan, neşeli bir insandı.

* * *

Bir çok meziyetleri ve özellikleri olan Hamdi Bey o sıra bir köy kadar olan Demirköy'de büyük işler başarmıştır. İmar hareketlerinde bulunmuş, eğitime büyük önem vermiş, okullar yaptırmış, yollar açmıştır. "İğneada ve Yeniceköy yollarını açan odur. "Bu hizmetlerinden ve yurtseverliğinden dolayı Edirne Valisi Hacı Adil Bey de kendisini çok sevmekteydi. Günlerden bir gün Hacı Adil Bey Demirköy'e gelmiş, gelişiy-

genç kaymakam Hamdi Bey'i onore etmiştir. Ancak Hacı Adil Bey'in Demirköy'den Edirne'ye dönüşü çok acı olmuştur. Vali İstiranca Dağları'nın Karaman Bayırı mevkiinde Bulgar Çeteleri'nin saldırısına uğramıştır. Bu suikast sırasında Köprülü Hamdi bey de korumaları ile Valinin arabasını izlemekteydi. Suikast sırasında makam arabasının önünde oturan valinin oğlu şehit olmuştur. Kaçan Bulgar Çeteleri'ni barındıran, onlara yataklık eden yerli işbirlikçiler daha sonra yakalanarak, askeri mahkeme-

lerde cezalandırılmışlardır. Bu olaydan geride Demirköy Karaman Bayırı'nda "Valinin oğlunun mezarı" diye söylenen bir yer, Hamdi Bey Mahallesi ve Hamdibey Köyü kalmıştır.

Köprülü Hamdi Bey Demirköy, Malkara, Keşan Sındırgı, Burhaniye kaymakamlarından sonra Mustafa Kemal'in Samsun'a geçeceği sıralarda Biga Kaymakamlığı görevine getirildi. Bölge Komutanı Kazım Özalp'in emriyle işgalci Fransızların kontrolü altındaki Gelibolu Akbaş Silah Depoları'nı bastı ve bunların Anadolu yakasına taşınmasını sağladı. Hamdi Bey bu baskınla 8 bin tüfek, 40 mitralyöz ve 2 bin sandık cephaneliğin milli mücadele komutanlığının emrine aktarılmasını mümkün kılmış "Vatanı kurtaranlar cephesi"nde yer almıştır.

Biga ve yöresinde düşmanla işbirliğine gidenlerle mücadeleye giren Köprülü Hamdi Bey, Anzavur'un adamları tarafından yakalanarak şehit edilmiştir. Anlatıldığına göre çıplak cesedi Biga sokaklarında sürüklenmiştir.

"Biga daha sonra "Karabiga" olmuştur.

Bugün bu memlekette ikbal ve iktidar rahatlığı içinde olanlar Köprülü Hamdi Bey gibi Milli Mücadele kahramanlarını unutmamalıdır.

EDİRNE'NİN KURTULUŞ BAYRAMLARI

I. Hakki Soyyanmaz

25 Kasım 1922'de Edirne'mizin düşman işgalinden kurtuluşundan, 2. Dünya Savaşı öncesine kadar yapılan Cumhuriyet ve Kurtuluş Bayramları'nın birer ayrı özelliği vardı.

Kurtuluş bayramlarına, Edirne'de bulunan askeri birlik, polis, itfaiye ve okullar dışında her sınıftan Edirne esnafı da katılırdı.

O yıllarda oto türleri yoktu. Her esnaf at ve öküz arabaları ile, kendi mesleklerini karikatürize ederek törenlere katılırdı. Her esnafın renkli kağıtlarla süsledikleri at veya öküz arabaları ayrı bir görüntü sergilerdi. Terziler elbise dükerek, demirciler demir döverek, Marangozlar ağaç biçip, rendeleyerek, bezazlar top top kumaşları arşın ile ölçerek, bakkal ve şekerciler ise, külah külah şekeri halkın üzerine atarak, geçerlerdi. Edirne halkını en çok güldüren esnaf ise; bahçıvanlar idi. Bahçıvanların mübalağalı bir şekilde lahana ve pırasaları yemelerine halk kahkahalarla güldürürdü.

Geceleri ise, "Fener Alayı"nı seyretmek için Edirneliler, gösterinin yapılacağı

caddelerin kaldırımlarını hınca hınç doldururlardı. Halk; alaya katılan bando takımı ve meşaleli askerleri büyük bir coşku ile "yaşa", "bravo" sesleri eşliğinde alkış yağmurlarına tutarlardı. Çarkı feleklerin, havai ve yerden atılan arayıcı fişeklerin ayaklarımız arasında sıçraya sıçraya doluşmaları, insanların korku ve telaş içindeki kaçışmaları, gülüşmelere vesile olurdu.

Her semtte; davul, zurna ve ince saz eşliğinde oynanan mahalli oyunlar, sabah ezanı okunana kadar sürerdi. Bu neşe ve coşkunluk; esaretten kurtulmuş Edirne halkının, içinden gelerek, doğal bir şekilde gerçekleştirdiği olaylardandı.

Cumhuriyet ve Kurtuluş Bayramları için Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde, Selimiye cami avlusunda toplanılır, törenlerin konuşma bölümü burada gerçekleşirdi. Geçit töreni ise; cami avlusundan çıkan grupların belediye binası önünden geçen yol boyunca, kaldırımlarda toplanmış halkı ve belediye binası önünde yer alan şehir yöneticilerini, protokola dahil topluluğu selamlamak suretiyle

gerçekleşirdi. Resmi geçit yolu üzerinde birkaç yere "Donanma Takları" kurulur, bu taklar bayraklar, yeşillikler ve kasımpatları ile süslenirdi.

Özellikle, Kurtuluş Bayramları'nda Selimiye cami avlusu resmi geçide iştirak edecek yaya, atlı ve öküz arabalarını ve töreni izlemek isteyen halkı almazdı. Sıra Resmigeçit'e gelince, gruplar cami avlusundan hareketle Arasta Çarşısı başından ve belediye önünden geçişlerini sürdürürlerdi.

Önceleri; Kurtuluş Bayramları, geçmiş dönemlerden gelen "Kara Bayrak Yırtma" geleneği ile başlardı. Balkan Savaşı ile ilgili yapılan Kurtuluş Bayramları'nda Selimiye minarelerinin Bulgaristan'a bakan iki minaresi bayrak çekmek için kullanılırdı. Atatürk Edirne'yi ziyaretinde: "Yunanistan tarafına çevirin."

deyince, Yunanistan'a bakan iki çapraz minare arasına gerilen ipe ay yıldızlı bayrağımız çekilir oldu. Bu gelenek gereği; bayrağımız, üzerine siyah örtü geçirilmek suretiyle minareler arasına çekilirdi. Siyah örtüyü tutan ipin çekilip şanlı bayrağımızın dalgalanmaya başlamasıyla birlikte yapılan top atışları da kutlama törenlerinin başladığını halka duyururdu.

10 Kasım 1938 tarihinde Atatürk'ün ölümü ile Selimiye minarelerine Atatürk mahyası yapıldı ve bu mahya bir yıl boyunca her gece yakılınca "Kara Bayrak Yırtma" geleneği de unutuldu.

Unutulan başka bir gelenek ise; Saat Kulesi ve büyük camilere "Kaftan Giydirme"dir. Bu gelenek doğrultusunda, Saat Kulesi ve bazı cami minarelerinin tepelerinden yere kadar, üzerlerine,

önceleri yağ kandilleri, daha sonraları ise ampuller dizilmiş teller uzatılırdı. Hava kararınca bu kandil veya ampullerin hepsi yakılır, kule ve camiler ışıktan bir kaftana bürünmüş gibi olurlardı.

Daha önceleri cami minareleri arasına "Mahya" yapmak, camilerde şerefe ve cami içlerinin aydınlatılması "Yağ Kandilleri" ile olurdu. Kandil içlerine konan zeytin yağı, fitillerin tutuşturulması ile etrafı aydınlatırdı.

Edirne'deki Cumhuriyet ve Kurtuluş bayramları Atatürk'ün ölümü sonrası eski canlılığını ve heyecanını kaybetti.

Esareti yaşamış nesillerin rahmete kavuşmaları, her yıl aynı şeylerin yaşatılması, eski heyecanların yaşanmamasında önemli rol oynamaktadır.

Cumhuriyetimizin Onuncu Yılı'na rastlayan Edirne Kurtuluş Bayramı töreni geçit törenine hazırlanan atlı ilköğretim öğrencileri

YÖRE'den, YÖRE'ye

Necdet Tezcan

“...

"Lumbuzdan dışarıya baktım, sesli olarak:

"Paltomu giysem mi?" dedim. Bizim Edirneli: "Kumandanım, öküzçüğe boy-nuzcuğu ağır gelmez. Giysen oncağızı" demişti.

"Yerli Bulgarlar Selimiye Camii'nin minarelerine çıkıp, şerefelerinden aşağıya doğru abdestlerini yaparlarmış."

Bu iki bilgiyi YÖRE Dergisi'nin Haziran sayısından aldım. Başlığı DOKSAN YIL ÖNCESİNİN EDİRNE MÜFTÜSÜ: AHMET NURİ EFENDİ

Yazan: Em.Deniz Albay Kazım ERBİL

YÖRE: Bilmeyenler, duymayanlar için söylüyorum Edirne'de can bulan dergi. Dergiyi yazar ve araştırmacı Ayhan Tunca çıkarıyor. Binbir çabayla çıkan bir dergi olduğuna ben tanıkım. Gerekli ilgiyi görüyor mu? Tam bilmiyorum. Görmüyorsa onca emeğe yazık doğrusu.

Kültür Bakanlığı'nın olumsuz yaklaşımı da doğrusu ilginç. Yöresel yayınlara bakmıyormuş ve desteklenmi-

yormuş. Neresi yöreselse adından başka. Binbir emek ve araştırma ürünü bir dergi oysa. Tam bir kaynak. Eskimiş, yıkılmış, yok olma yolunda, birçok şeyleri günışığına çıkaran bir dergi.

Kültür Bakanlığı bir başka malum! Partinin elinde olsaydı neler girerdi gündeme. Ne değersiz yayınlara yer verdiğini (bir zamanlar) unutmadık. Şimdi neden böyle, anlamak zor!

Alıntılardan birincisi Trakyalı konuşmasının tipik örneği, günümüzde bile sürüyor. O zamanlar için bu konuşma çok normal ve çok içten.

Günümüzde aydınların, öğretmenlerin hatta edebiyat öğretmenlerinden bazılarının bile böyle ya da benzer konuşma biçimlerini duydukça, ağzım açık kalıyor doğrusu. Napisin, ne edisin... biçimi galiba giderek yaygınlaşıyor da.

Dilimizi yozlaştırmayalım beyler, bayanlar! Biraz dikkat edersek aşılabılır hepsi.

"Eğitilmiş", "okumuş" olmanın ilk göstergesi "dil"dir unut-

mayalım. Küçümsemeyelim.

Böyle bir öğretmence uyarıdan sonra ikinci alıntıya geliyorum. Şu minik alıntı bile ne denli önemli olduğunu göstermiyor mu?

Ülkelerinden her türlü nedenlerle kaçırmaya çalışan, rahatı hazırda arayan yeni kuşaklar böyle günleri yaşasaydılar (istenmez elbet) acaba ne olurdu, ne yaparlardı.

Merak bu, ediyorum doğrusu!..

YÖRE ilk sayısından bu yana izlediği çizgiyi sürdürüyor. Ama Haziran sayısı daha bir başka. Günümüze de kucaklayan daha ilginç bir sayı olmuş. Eski yeni günışığına çıkarmak ne denli önemliyse; yeniyi günümüze kucaklamak da o denli önemli bence.

Ağustos sayısı ise Lozan olayını kucaklamış. Olay yine enine boyuna irdelenmiş. Lozan bu sayıda Edirne'ye taşınmış gibi. Karaağaç yeniden masaya yatırılmış gibi.

YÖRE ile iletişim; Edirne Haber Gazetesi.

EDİRNE HABER

22.09.2001

YÖRE'YE ÖDÜL

Edirne Mimar Sinan Rotary Kulübü her yıl verdiği Meslek Hizmetleri Ödülü'nü bu yıl Yöre Dergisi Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Ayhan Tunca'ya verdi.

Edirne Mimar Sinan Rotary Kulübü Dönem Başkanı Prof.Dr.Tuncay Çağlar 31 Ekim akşamı Edirne Rotary Evi'nde yapılan ödül töreninde özetle şunları söyledi: "Ay-

han Tunca Milli Eğitim, televizyon ve gazetecilik çalışmalarından sonra Edirne'de yok olmaya yüz tutmuş bir tarihi çeşme olan Asker Çeşmesi'nin yeniden kazandırılmasında büyük çabalar sarfetmiştir.

Geçen yıl tek başına çıkarmaya başladığı Yöre adlı dergiyle yine kaybolan kültür değerlerinin ortaya çıkarılma-

sı ve tanıtılması yönünde önemli bir çalışmayı sürdürmektedir.

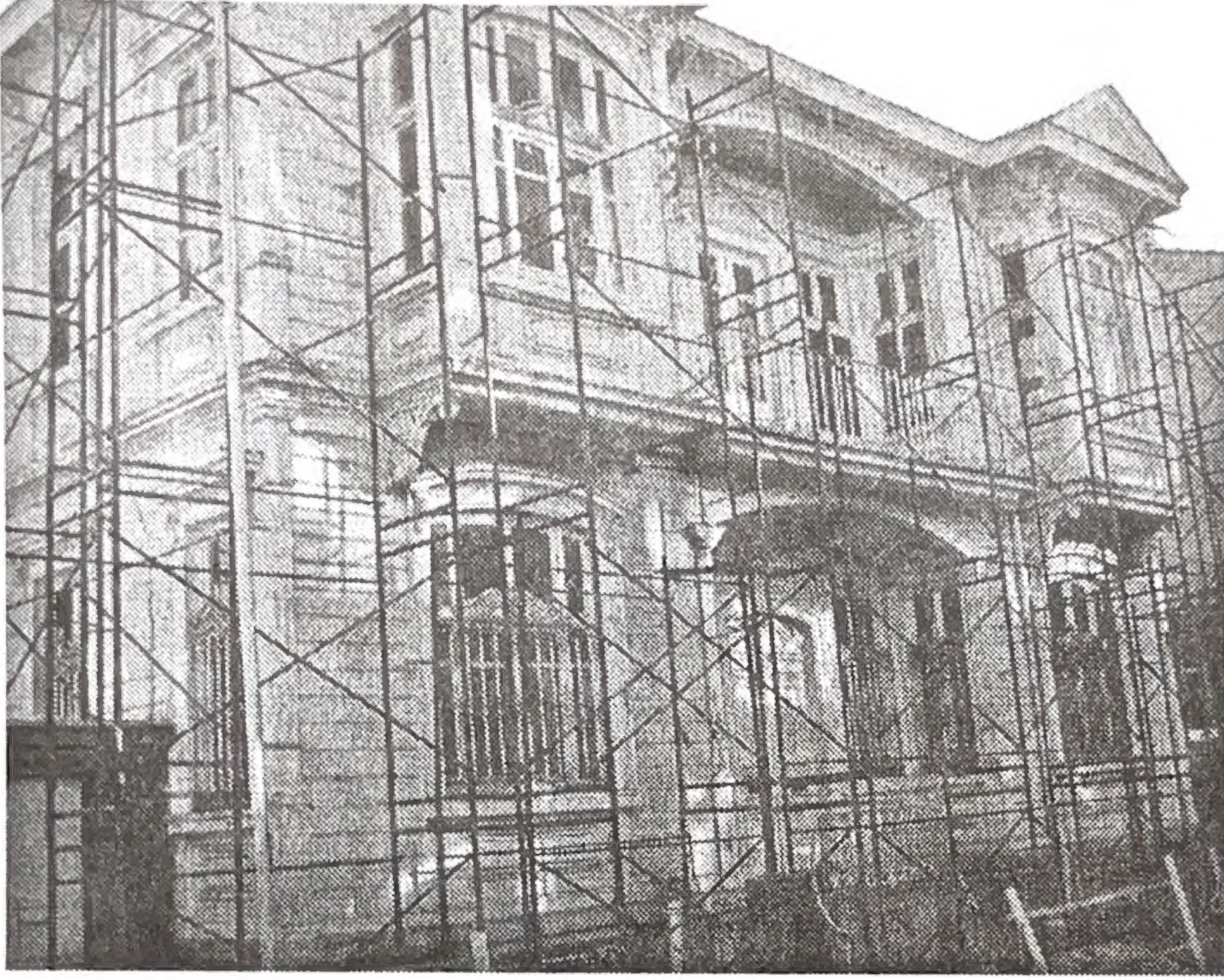
Bu yıl kulübümüz eğitimci, araştırmacı yazar ve gazeteci Ayhan Tunca'ya 2001 Meslek Ödülü'nü vermekle, Yöre Dergisi bağlamındaki kültürel çalışmalarda kendisini motive etmeyi de amaçlamıştır.

Başarılarının devamını dileriz."

Yöre Dergisi Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Ayhan Tunca
Edirne Mimar Sinan Rotary Kulübü
2000-2001 Meslek Hizmetleri Ödülü plaketi
Kulübün dönemi başkanı Prof.Dr.Tuncay Çağlar'dan aldı.

TARİHİ KONAK (ESKİ VALİ KONAĞI) DEVLET KONUK EVİ OLUYOR

Edirne Valiliğince, Edirne eski konaklarının kurtarılmasına yönelik çalışmalar kapsamında ele alınan eski Vali Konağı'nın onarımı başladı.

İhalesi; 6 Kasım 2001'de yapılan konak için 30 milyar harcanacak.

Uzun yıllardır yanlış restorasyon ve bakımsızlıklarla önemli ölçüde tahrip olan tarihi bina halka açık Devlet Konuk Evi olarak hazırlanıyor.

8 Ağustos 1903 yılında yaşanan ve Kaleiçi'nde 1400 evin yanmasına neden olan yangınla tamamen yanan bina, kısa bir süre sonra dönemin Belediye Başkanı Dila-ver Bey tarafından yeniden imar edilmişti.

1927 yılında Edirneli Ermeniler'den Kazaz (İpekçi) Megegum'un karısı Hırdısyra adına kayıtlı iken Edirne Özel

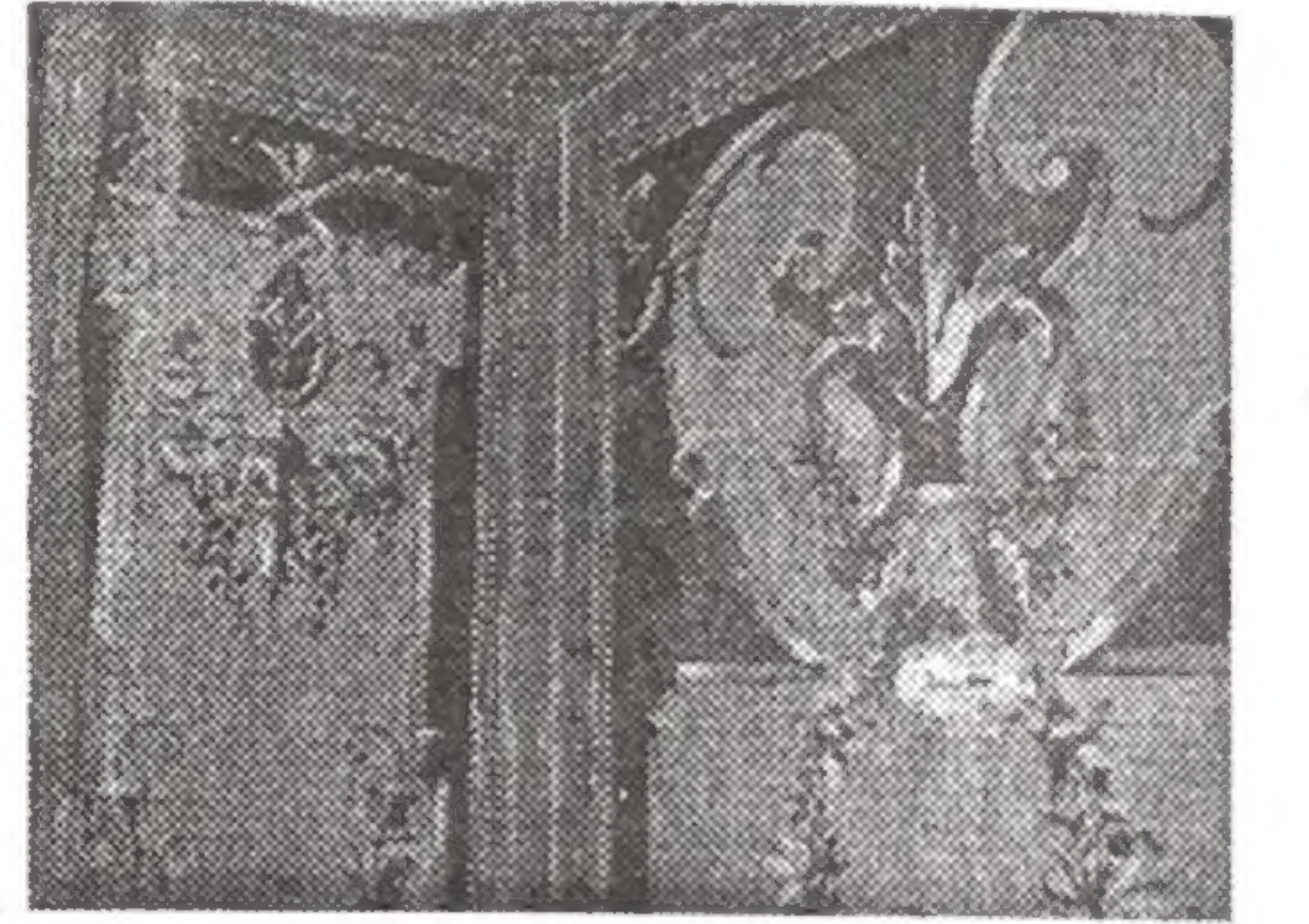
İdaresine 3.500 TL'ye satılmıştır. Satın alma işlemi 1926-28 yılları arasında görev yapan Vali Behçet Bey zamanında gerçekleştirilmiştir.

1991'e kadar Vali Konağı olarak, 25 Kasım 2000'e kadar Edirne Güzel Sanatlar

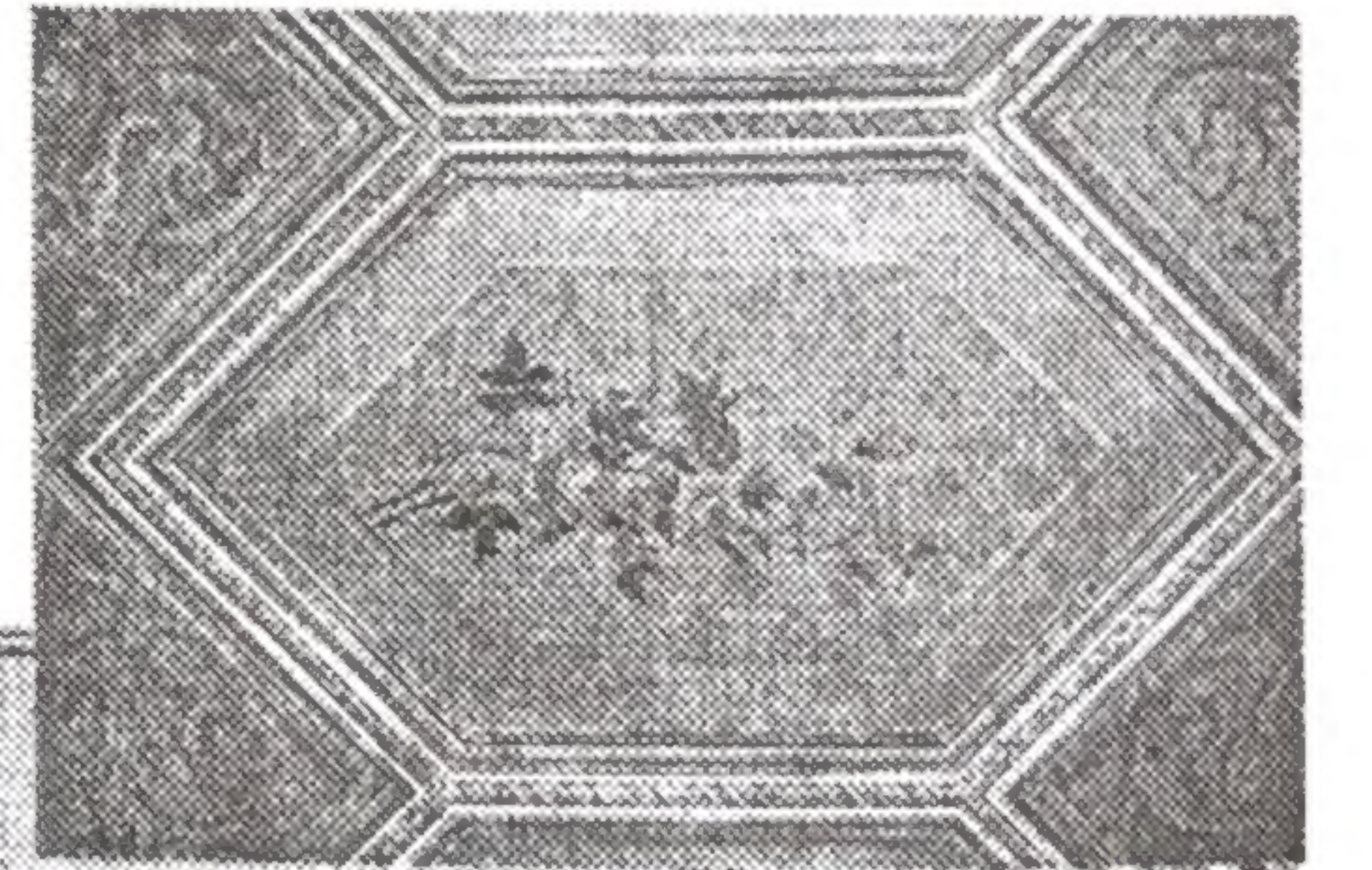
Galerisi olarak hizmet vermiştir.

Birinci katındaki tavanda bulunan resimler, geleneksel Türk resim zevkinin yanı sıra Türk evleri ile Batılı ekollerin zevk sentezinden doğan ürünler olarak kabul edilir.

Bir dönem bu binada Ermeni Papazı da kalmış ve bu

nedenle Edirneliler burasını "Papazın Evi" olarak isimlendirmişlerdir.

EFE
HOTEL
EDİRNE

ENGLISH PUB
BÜTÜN ODALARDA
KLİMA
KALORİFER
SICAK SU
BANYO
TV
KLİMALI LOBİ
AMERİKAN BAR

Ülkemiz insanlarının
yeni yılını kutlar,
sağlık ve esenlikler dileriz.

Maarif Caddesi No:13 22100 EDİRNE / TURKEY
Tel :(+90-284) 213 61 66 - 213 64 66
Fax:(+90-284) 213 60 80
e-mail:efehotel@efehotel.com - info@efehotel.com www.efehotel.com

SARAY OTEL
EDİRNE

Yeni yılda
ülkemiz insanlarının
tümüne sağlık ve
başarı dolu yıllar dileriz.

**Kalorifer
Konfor
Sıcak Su
Ucuzluk
TV'li Odalar**

Eski İstanbul Cad. No:28 EDİRNE
Tel:0.284.212 14 57 - 213 77 83
Fax:0.284.225 18 57

erk
temizlik maddeleri
gıda tic. ve san. ltd. şti.

Ertuğrul - İsmail KARA

Dost ve müşterilerimizin
yeni yılını kutlar, sağlık ve
mutluluklar dileriz.

çilingirler cad. izzet usta ticaret merkezi no:8
tel:212 45 57 fax:225 22 44 - edirne

GRUNDIG TV

SHARP TV - Müzik Seti
VESTEL Bilgisayar TV
SHARP YAZAR KASA
EDİRNE BAYİİ

Dost ve
müşterilerimizin
yeni yılını
kutlar,
sağlık ve
mutluluklar dileriz.

AEG

Yakırcı YILMAZLAR
çilingirler Çarşısı
No:72 - 74 EDİRNE
Tel:0.284.212 33 56
Tel-Fax: 212 39 81
Tel:0.532.336 99 45

BALKAN LTD.ŞTİ.

Tahmis Çarşısı
Kuyumcular Sok.
No:22 EDİRNE
Tel:0.284.213 77 95
213 79 85 - 214 64 64

Tüm Esnaf ve
Sanatkarlarımızın
yeni yılını kutlar,
sağlık, mutluluk
ve bol kazançlı
günler dilerim.

İsmail Bodur
Edirne Esnaf ve Sanatkarları
Odaları Birliği Başkanı

ED BIM

BİLGİSAYAR ve İNTERNET HİZMETLERİ

*Dost ve müşterilerinin yeni yılını kutlar,
sağlık ve mutluluklar diler.*

Talatpaşa Asfaltı, Eski İl Halk Kütüphanesi Karşısı No:26 22030 EDİRNE
Tel:0.284.214 60 46 Fax:213 41 49 e-mail: edbim@edbim.com.tr

www.edbim.com.tr

Y YÜRÜKLER
Yürük LPG San. Tic. Ltd. Şti.

AYGAZ
"Hayatın Değerini Bilir"

KARDELEN SU
"Kaynaktan Bardağa"

ERİKLİ-SU
"Suyun Tadı Güzel Olmalı"

*Sayın müşterilerimizin
yeni yılını kutlar,
sağlık ve esenlikler dileriz.*

Şube : Binevler - Kutlutaş 235 72 42
Şube : Çarşı 214 27 27
Merkez : 225 42 30 - 31
Talatpaşa Asfaltı No:15 EDİRNE

Abone Mesaj Hattı
214 44 24